

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

نقش تعرفه‌ها در تجارت بین‌الملل

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

عنوان:

نقش تعرفه‌ها در تجارت بین‌الملل

مدیریت دیپلماسی اقتصادی و آینده‌پژوهی

مترجم: حسین رحمانی زاده

تاریخ انتشار: خرداد ۱۴۰۴

واژه‌های کلیدی: ابزار سیاست تجاری، تعرفه بر اساس مناطق، آزادسازی تعرفه، تعرفه پلکانی، تثبیت تعرفه‌ها، عدم تعادل‌های تجارت جهانی، تعرفه‌ها بر اساس بخش‌ها

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

فهرست مطالب

۵	خلاصه کاربردی
۶	تعرفه ابزار سیاست تجاری
۷	تعرفه‌ها بر اساس بخش‌ها
۱۱	تعرفه بر اساس مناطق
۱۵	آزادسازی تعرفه
۱۷	فرازهای تعرفه
۲۰	تعرفه پلکانی
۲۳	تثبیت تعرفه‌ها
۲۶	روندها و پیش‌بینی‌های تجارت جهانی
۲۸	روندهای تجاری در اقتصادهای بزرگ
۳۰	روندهای تجارت منطقه‌ای
۳۲	عدم تعادل‌های تجارت جهانی
۳۴	تعرفه‌های اخیر آمریکا
۴۰	پویایی‌ها و وابستگی تجارت جهانی
۴۲	روندهای تجارت جهانی در سطح بخش‌ها
۴۴	خلاصه و چشم‌انداز

خلاصه کاربردی

تعرفه‌ها همچنان نقش محوری در شکل‌دهی به سیاست تجارت جهانی دارند، اما اعمال آن‌ها همچنان نامتناسب است و کشورهای در حال توسعه اغلب مشمول تعرفه‌های بالاتری هستند که این امر دسترسی آن‌ها به بازارهای بین‌المللی را محدود می‌کند. این تعرفه‌های بالا نه تنها هزینه‌ها را برای مصرف‌کنندگان افزایش می‌دهد، بلکه تضعیف رشد اقتصادی و رقابت‌پذیری را نیز به همراه دارد. یکی از چالش‌های مهم پیش روی اقتصادهای در حال توسعه، تعرفه‌های پلکانی است؛ به طوری که با افزایش ارزش افزوده در طول زنجیره ارزش، تعرفه نیز افزایش می‌یابد. به همین جهت این کشورها از صادرات محصولات با ارزش افزوده بالا باز می‌مانند و در نهایت این امر مانع صنعتی شدن آن‌ها می‌شود. بنابراین، درک دقیق روندهای تعرفه برای سیاست‌گذاران در راستای طراحی سیاست‌ها با هدف توسعه اقتصادی و رشد پایدار، ضروری است.

داده‌های اخیر بر ماهیت پویای تجارت جهانی تاکید می‌کنند. در سال ۲۰۲۴، تجارت جهانی تقریباً ۱/۲ تریلیون دلار افزایش یافت و به مجموع ۳۳ تریلیون دلار رسید. این رشد در وهله اول ناشی از افزایش ۹ درصدی در تجارت خدمات و افزایش ۲ درصدی در تجارت کالا بود. نکته قابل توجه این است که کشورهای در حال توسعه (به ویژه چین و هند) در افزایش تجارت بین‌الملل از میانگین جهانی عملکرد بهتری داشتند، در حالی که بسیاری از اقتصادهای توسعه‌یافته شاهد کاهش حجم تجارت خود بودند. در همین دوره، عدم تعادل در تجارت کالا گسترش یافت که عمدتاً به دلیل کسری تجاری فزاینده در آمریکا و مازاد تجاری رو به افزایش در چین بود. از اوایل سال ۲۰۲۵، تجارت جهانی پایدار مانده است اما چشم‌انداز آن با تشدید تنش‌های ژئواکونومیک، احیای سیاست‌های حمایت‌گرایانه و بروز جنگ تجاری جدید (جملگی تهدیدی برای ایجاد اختلال در الگوهای تجاری تثبیت‌شده هستند) مبهم است.

آمریکا اخیراً مجموعه‌ای از اقدامات تجاری را معرفی کرده است که چشم‌انداز تجاری فعلی را به طور قابل توجهی تغییر داده است. عمده این اقدامات تجاری منوط به اعمال تعرفه بر شرکا تجاری است. اعمال این تعرفه‌ها به طور نامتناسب بر اقتصادهای کوچک و آسیب‌پذیر و همچنین کشورهای کمتر توسعه‌یافته اثر می‌گذارند. نکته قابل توجه این است که این اقدامات نه منجر به کاهش معنادار کسری تجاری آمریکا خواهد شد و نه به طور قابل توجهی به درآمدهای تعرفه‌ای می‌افزاید.

تعرفه ابزار سیاست تجاری

تعرفه‌ها ابزاری مهم در سیاست تجارت بین‌الملل است. آن‌ها در نقش سازوکاری برای حمایت از صنایع داخلی و ایجاد درآمد دولتی ظاهر می‌شوند. در حالی که روندهای جهانی کاهش کلی تعرفه‌ها به دلایل آزادسازی تجارت، پیمان‌های تجاری چندجانبه و منطقه‌ای را نشان می‌دهند، کشورهای در حال توسعه همچنان با تعرفه‌های بالا مواجه هستند. این پویایی‌ها رقابت‌پذیری تجاری و چشم‌انداز توسعه اقتصادی آن‌ها را شکل می‌دهد.

تعرفه‌ها در کشورهای در حال توسعه در چند بعد نقش حیاتی بازی می‌کنند:

- اول: تعرفه‌ها به عنوان منبع درآمد نقش ایفا می‌کنند. این امر به طور ویژه برای کشورهایی که ظرفیت محدودی در جهت کسب درآمد از طریق مالیات‌های مستقیم دارند، حائز اهمیت است. در بسیاری از موارد، تعرفه‌ها نقش قابل توجهی در بودجه دولت و تامین مالی خدمات ضروری مانند زیرساخت‌ها، آموزش و بهداشت دارند.^۱
 - دوم: تعرفه‌ها می‌توانند به عنوان ابزار سیاستی در جهت حمایت از صنایع نوپا نقش ایفا کنند. با اعمال تعرفه بر کالاهای وارداتی، دولت می‌تواند فضای مساعدی برای صنایع داخلی با هدف رشد و رقابت ایجاد کند. این نوع از حمایت به طور خاص در بخش‌هایی مانند کشاورزی و نساجی مصداق دارد چراکه کشورهای در حال توسعه در این حوزه‌ها پتانسیل رقابت دارند اما با رقابت سختی با رقبای در بازار جهانی مواجه اند.
 - سوم: تعرفه‌ها بر دسترسی به بازار و مذاکرات تجاری تاثیر می‌گذارد. کشورهای در حال توسعه اغلب در یک نظامی پیچیده از توافق‌نامه‌های تجاری و دسترسی ترجیحی به بازار سیر می‌کنند که در آن، نرخ تعرفه هنگام صادرات تعیین می‌شود. در حالی که بسیاری از اقتصادهای پیشرفته دسترسی ترجیحی به صادرات کشورهای در حال توسعه فراهم می‌کنند اما بخش‌های مشخصی (مانند کشاورزی و پوشاک) همچنان با تعرفه‌های بالا مواجه اند. این امر توسعه صادرات کشورهای در حال توسعه و پیوستن به زنجیره‌های جهانی را محدود می‌کند.
- به هر روی، تعرفه‌های بالا منجر به افزایش هزینه برای کسب و کارها و مصرف‌کنندگان خواهد شد و

۱- در بسیاری از موارد، سهم مالیات‌ها بر تجارت بین‌المللی از درآمد دولت در کشورهای در حال توسعه بین ۱۰ تا ۳۰ درصد است؛ برای شش کشور در حال توسعه این سهم بیش از ۳۰ درصد می‌باشد.

روند رشد اقتصادی و رقابت‌پذیری را محدود می‌کند. به علاوه، الگو کلی تعرفه‌های پلکانی^۱ صادرات کالاهای با ارزش افزوده از کشورهای در حال توسعه را کند و ارزش افزوده را کاهش می‌دهد. نتیجه این امر در ایجاد مانع برای تلاش‌های صنعتی‌سازی این نوع کشورها متبلور می‌شود.

در این چارچوب، سیاست‌گذاران کشورهای در حال توسعه باید میان بهره‌مندی از تعرفه با هدف توسعه اقتصادی و پیوستن به اقتصاد جهانی از طریق آزادسازی تجاری توازن برقرار نمایند. درک نقش در حال تحول تعرفه و آثار آن در دسترسی به بازار، رقابت‌پذیری و گذار اقتصادی با هدف تدوین سیاست‌های متضمن رشد و توسعه پایدار حائز اهمیت است.

تعرفه‌ها بر اساس بخش‌ها

کشاورزی

محصولات کشاورزی با برخی از بالاترین نرخ‌های تعرفه در تجارت بین‌الملل مواجه‌اند. در حالی که موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای و مذاکرات تجاری چندجانبه برخی از محدودیت‌ها را کاهش داده‌اند و همچنان بخش کشاورزی در بسیاری از کشورها به شدت حمایت شده باقی مانده است (تصویر ۱).

- صادرات محصولات کشاورزی از کشورهای در حال توسعه با نرخ‌های تعرفه بالا مواجه است، به طوری که به طور میانگین تقریباً ۲۰ درصد تحت رفتار دولت کامله الوداد^۲ قرار دارند.
- بخش قابل توجهی از صادرات محصولات کشاورزی از دسترسی ترجیحی به عنوان نتیجه موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای بهره می‌برند اما این امر همیشه به صورت جامع رخ نمی‌دهد و به دسترسی‌های پراکنده منجر می‌شود.
- کشورهای آفریقایی، جنوب و شرق آسیا تمایل به اعمال تعرفه‌های بالا بر محصولات کشاورزی دارند در حالی که این نوع تعرفه‌ها به طور متوسط در کشورهای آمریکا لاتین بسیار پایین است.
- کشورهای توسعه‌یافته به طور متوسط تعرفه‌های پایینی دارند. این کشورها تعرفه صفر درصد را اغلب برای مواد اولیه که در داخل تولید نمی‌کنند، اعمال می‌کنند. همچنین این کشورها

۱- در تعرفه پلکانی، کالاهای فراوری شده با تعرفه بالا و مواد اولیه با تعرفه پایین مواجه‌اند.

برخی فرازهای تعرفه‌ای^۱ با نرخ بیش از ۱۰۰ درصد نیز اعمال می‌کنند.

- محصولات حیاتی کشاورزی مانند لبنیات، گوشت و شکر اغلب با فرازهای تعرفه‌ای با نرخ بیش از ۱۵ درصد بالاخص در جنوب آسیا، آفریقا و کشورهای توسعه‌یافته مواجه اند.
- میانگین تعرفه‌ها به شکل قابل توجهی بین بخش‌های مختلف تغییر می‌کند. از حدود ۸ درصد در سبزیجات تا ۴ درصد در محصولات غذایی.
- محصولات کشاورزی فراوری شده نسبت به محصولات کشاورزی خام با نرخ‌های تعرفه بالاتر مواجه اند که این امر مانع ایجاد ارزش افزوده در کشورهای در حال توسعه می‌شود.

صنعت

- کالاهای صنعتی، ساختار تعرفه‌ای گسترده بر اساس دسته‌بندی محصول و منطقه اعمال تعرفه، تجربه می‌کنند.
- بین سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۳، تعرفه‌های صنعتی به دلیل تلاش‌های آزادسازی تجاری حدود ۱ درصد کاهش یافت.
- تعرفه‌های صنعتی صرفاً در جنوب آسیا و آفریقا بالا باقی ماندند (به طور میانگین تقریباً ۸ درصد). به طوری که این نوع تعرفه‌ها در مناطق کشورهای در حال توسعه محدودیت‌های کمتری دارند (کمتر از ۵ درصد). تعرفه‌های صنعتی در کشورهای توسعه‌یافته کمترین نرخ را دارند (حدود ۲ درصد).
- نساجی و پوشاک همچنان مشمول برخی از بالاترین نرخ‌های تعرفه هستند (به طور میانگین تقریباً ۶ درصد) که عملاً این امر رقابت‌پذیری در این صنایع را در کشورهای در حال توسعه محدود می‌کند.
- اعمال تعرفه‌های متقابل (تلافی جویانه) بین اقتصادهای بزرگ (مانند آمریکا و چین) منجر به افزایش محدودیت‌های تجاری بر محصولات می‌مانند ماشین آلات اداری شد.

مواد اولیه

- مواد اولیه شامل سوخت و سنگ معدنی فلزات، معمولاً مشمول پایین‌ترین نرخ تعرفه میان تمام بخش‌ها است. این امر نشان‌دهنده نقش اساسی این کالاها در تولید صنعتی و زنجیره تامین جهانی است چراکه رقابت‌پذیری جهانی تولیدکنندگان به عرضه پایدار و مقرون به صرفه این کالاها بستگی دارد.
- برخلاف کالاهای کشاورزی و صنعتی، موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای تاثیر اندکی بر تجارت مواد اولیه دارند چراکه اساساً این نوع کالاها با نرخ‌های تعرفه پایین مواجه هستند.

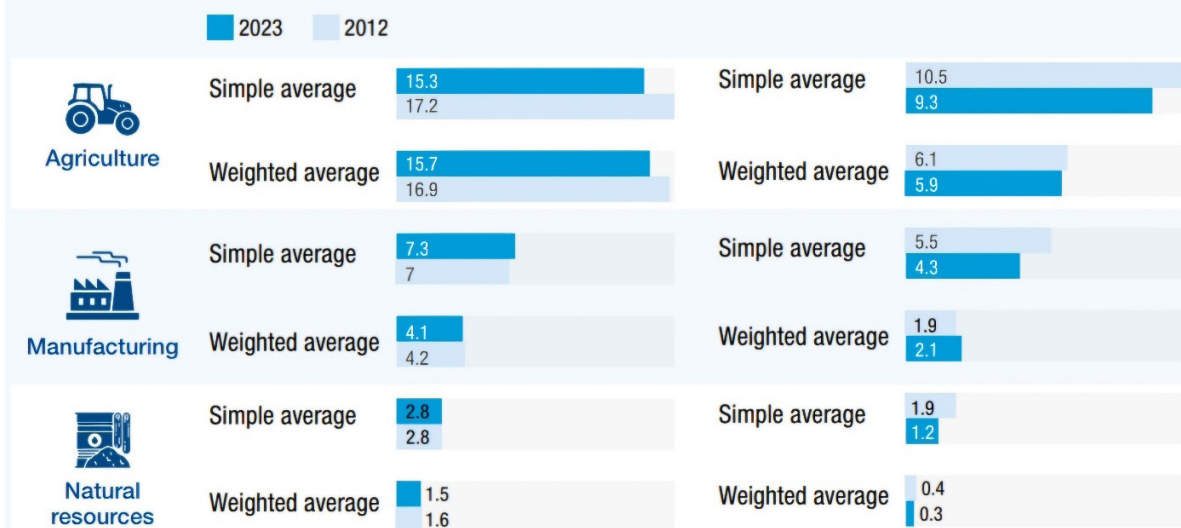
تصویر ۱ - تعرفه‌ها بر اساس بخش‌های اقتصادی

Figure 1
Regional and global trade deals have helped reduce tariffs,
but not all sectors benefit equally.

Multilateral and preferential average tariff

a. Multilateral

b. Preferential

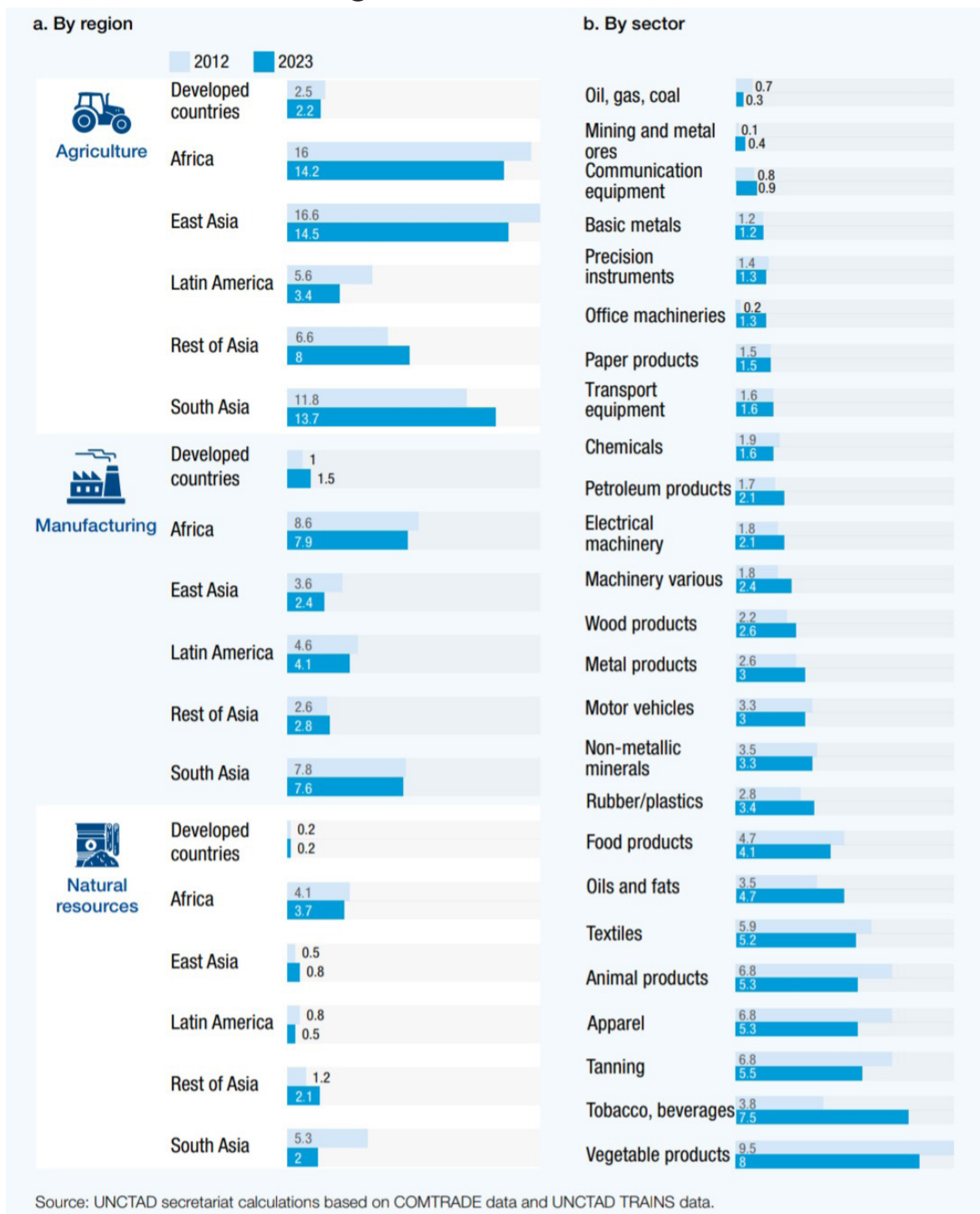

Source: UNCTAD secretariat calculations based on COMTRADE data and UNCTAD TRAINS data.

در حالی که آزادسازی تجاری منجر به کاهش تعرفه‌ها در بسیاری از موارد شده است، اما کشاورزی همچنان به شدت مورد حمایت و صنعت در برخی از بخش‌های کلیدی خود با مانع مواجه است و مواد اولیه از تعرفه‌های پایین بهره می‌برند. حتی با در نظر گرفتن تمامی امتیازات و طرح‌های ترجیحی، تجارت بین‌الملل می‌تواند مشمول تعرفه‌های بالا باشد، نه تنها در رابطه با محصولات

کشاورزی بلکه در مورد محصولات صنعتی حائز اهمیت برای کشورهای در حال توسعه مانند نساجی و پوشاک (تقریباً ۶ درصد، به تصویر ۲ مراجعه کنید). سیاست‌گذاران هنگام تدوین سیاست‌های رشد اقتصادی پایدار و توسعه می‌بایست به این گستره بخش‌ها (نرخ‌های تعرفه مختلف در بخش‌های گوناگون) توجه نماید.

تصویر ۲ - تعرفه‌ها بر اساس مناطق و صنایع مختلف

تعرفه بر اساس مناطق

تعرفه‌ها در مناطق مختلف به دلایلی اعم از: سیاست تجاری گوناگون، ساختار اقتصادی و موافقت‌نامه‌های تجاری به طور قابل توجهی متفاوت اند. در حالی که روندهای جهانی حاکی از کاهش نرخ‌های تعرفه است اما صادرات کشورهای در حال توسعه با نرخ‌های تعرفه بالا مواجه اند که این امر رقابت‌پذیری تجاری و دسترسی به بازار آن‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

از سال ۲۰۲۳، کشورهای در حال توسعه به دلیل حمایت از صنایع داخلی و کسب درآمد دولتی، نرخ‌های تعرفه بالاتری نسبت به کشورهای توسعه‌یافته اعمال کرده‌اند. در همان زمان، کشورهای در حال توسعه با نرخ‌های تعرفه بالاتری برای صادرات کالاهای خود به ویژه کالاهای کشاورزی و صنایع کاربر مواجه اند.

آفریقا

- واردات آفریقا با برخی از بالاترین نرخ‌های تعرفه مواجه است (به طور میانگین حدود ۸ درصد).
- صادرات آفریقا معمولاً به دلیل موافقت‌نامه‌های ترجیحی با کشورهای توسعه‌یافته نرخ‌های تعرفه پایین‌تر را تجربه می‌کنند.

جنوب آسیا

- واردات جنوب آسیا با برخی از بالاترین تعرفه‌های وارداتی مواجه است (تقریباً ۸ درصد).
- صادرات جنوب آسیا با برخی از بالاترین تعرفه‌های گمرکی در سطح جهان مواجه است (به طور متوسط حدود ۴ درصد).

آمریکا لاتین

- واردات آمریکا لاتین با تعرفه‌های پایین‌تری نسبت به آفریقا و جنوب آسیا مواجه است اما این تعرفه‌ها همچنان قابل توجه هستند.
- صادرات آمریکا لاتین با تعرفه‌های بالایی روبرو است (به طور متوسط نزدیک به ۴ درصد).
- توافق‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای به کاهش تعرفه‌ها کمک کرده‌اند و تجارت ترجیحی همچنان

یکی از عوامل کلیدی دسترسی به بازار محسوب می‌شود.

شرق آسیا

- آسیا شرقی به دلیل وجود توافق‌نامه‌های گسترده تجاری و ادغام عمیق اقتصادی منطقه‌ای، تعرفه‌های پایینی دارد.
- سطح بالای ادغام آن‌ها در زنجیره‌های ارزش جهانی انگیزه‌هایی برای حفظ تعرفه‌های پایین ایجاد می‌کند (به ویژه بر روی محصولات اولیه و واسطه‌ای) تا تولید و تجارت فرامرزی به صورت کارآمد تسهیل شود.
- سطح تعرفه‌ها بر صادرات آن‌ها نسبتاً پایین است (به جز موارد خاصی که عمدتاً مربوط به تعرفه‌های آمریکا علیه چین است).

اقتصادهای توسعه‌یافته

- اقتصادهای توسعه‌یافته برخی از پایین‌ترین نرخ‌های تعرفه‌ها را حفظ می‌کنند (معمولاً کمتر از ۲ درصد) که این امر ناشی از چندین دور مذاکرات چندجانبه کاهش تعرفه‌ها و توافق‌نامه‌های تجاری است. همچنین، این کشورها به طور کلی تعرفه‌های کمتری دارند، زیرا تمرکز آن‌ها بر صادرات کالاهای تولیدشده (با ارزش افزوده بالا) است.
- آن‌ها دسترسی ترجیحی به بازار را برای واردات از چندین کشور در حال توسعه فراهم می‌کنند (به ویژه برای مواد خام و منابع طبیعی).

تصویر ۳ - تعرفه‌ها بر اساس سطح توسعه‌یافتگی کشورها

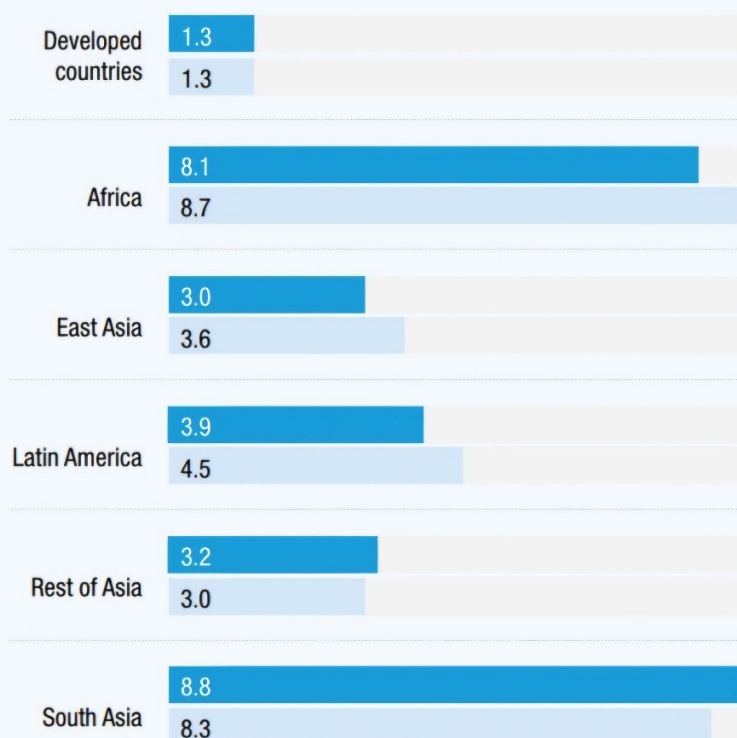
Figure 3

Tariff imposed on imports and faced by exports of many developing regions can be substantial

Average import and export tariffs, by region

a. Tariff imposed on imports

2023 2012

b. Tariff faced by exports

Source: UNCTAD secretariat calculations based on COMTRADE data and UNCTAD TRAINS data.

نرخ‌های تعرفه به طور قابل توجهی بین جریان‌های تجاری منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای متفاوت است:

- کشورهایی که در داخل منطقه خود تجارت می‌کنند، معمولاً به دلیل توافق‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای با تعرفه‌های کمتری مواجه هستند (جدول ۱ را ببینید).
- تجارت بین مناطق مختلف معمولاً با تعرفه‌های بالاتری روبرو می‌شود که این امر دسترسی به بازار را محدود کرده و صادرات را کمتر رقابتی می‌سازد.
- تجارت جنوب-جنوب بین کشورهای در حال توسعه همچنان با تعرفه‌های بالایی مواجه است (به ویژه در آمریکای لاتین، آفریقا و جنوب آسیا). برای مثال، تجارت بین آمریکا لاتین و جنوب آسیا به طور میانگین با تعرفه‌ای حدود ۱۵ درصد روبرو است.

- طی دهه گذشته، تعرفه‌ها در بین کشورهای جنوب-جنوب عمدتاً بدون تغییر باقی مانده‌اند و تغییرات جزئی موجود بیشتر ناشی از تغییر در ترکیب تجارت بوده است تا تغییر در نرخ تعرفه‌ها.

جدول ۱ - تعرفه‌ها در مناطق مختلف

Table 1
Average Tariff, matrix by region (percentage), 2023

Importing Region	Exporting Region					
	Developed Countries	Africa	Latin America	East Asia	South Asia	Rest of Asia
Developed Countries	1.1	0.6	0.9	3.3	2.4	1.1
Africa	7.5	2.7	9.9	11.2	8.7	6.0
Latin America	2.7	2.8	2.0	7.4	10.6	4.2
East Asia	4.2	2.2	10.4	1.3	3.7	1.5
South Asia	9.7	6.7	14.9	8.5	6.8	4.3
Rest of Asia	3.1	1.4	4.7	4.1	3.4	2.3

Source: UNCTAD secretariat calculations based on COMTRADE data and UNCTAD TRAINS data.

تفاوت در ساختار تعرفه‌ها به چندین روش بر کشورهای در حال توسعه تاثیر می‌گذارد:

- بسیاری از کشورهای در حال توسعه از تعرفه‌های پایین‌تر در چارچوب بلوک‌های تجاری منطقه‌ای بهره‌مند می‌شوند که این امر تجارت درون منطقه‌ای را نسبت به صادرات به بازارهای دورتر جذاب‌تر می‌کند.
- کشورهای آفریقایی از برخی از بالاترین حاشیه‌های تجارت ترجیحی برخوردارند. کشورهای آفریقا و جنوب آسیا همچنان بالاترین تعرفه‌های درون منطقه‌ای را دارند و هنگام صادرات به کشورهای توسعه‌یافته با تعرفه‌های کمتری مواجه می‌شوند.
- به طور مشابه، کشورهای آمریکا لاتین نیز از مزیتی حدود ۳ درصد در تجارت منطقه‌ای بهره‌مند هستند.

- تعرفه‌های بالا همچنان به عنوان یک مانع مهم برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه که به دنبال صادرات به خارج از مناطق خود هستند، باقی مانده‌اند. بیشتر تجارت‌های بین منطقه‌ای به دلیل توافق‌نامه‌های تجاری ترجیحی که تعرفه‌های پایین‌تری به شرکای منطقه‌ای اختصاص می‌دهند، با مانع رقابتی مواجه‌اند. در نتیجه، صادرکنندگان خارج از یک بلوک تجاری مشخص اغلب در شرایط نابرابر با کسانی که از دسترسی ترجیحی بهره‌مند می‌شوند، رقابت می‌کنند. برای مثال، صادرات آمریکای لاتین به طور مکرر در بازارهای جهانی با تعرفه‌های بالاتری نسبت به کالاهای معامله شده در چارچوب توافق‌نامه‌های منطقه‌ای مواجه است که این موضوع توانایی آن‌ها را برای رقابت در سطح بین‌المللی محدود می‌کند.
- صادرکنندگان شرق آسیا به طور کلی موانع تجاری کمتری در سطح جهانی دارند زیرا صادرات آن‌ها عمدتاً در صنایعی متمرکز است که تعرفه‌های نسبتاً پایینی دارند (مانند الکترونیک و ماشین‌آلات). در مقایسه با آفریقا، جنوب آسیا و آمریکای لاتین، تعرفه‌ها در شرق آسیا معمولاً کمتر است که این پدیده نشان‌دهنده ادغام عمیق این منطقه در زنجیره‌های تامین جهانی و تعهد آن به آزادسازی تجارت است. علاوه بر این، از آن جا که بخش قابل توجهی از تجارت شرق آسیا در بخش‌هایی انجام می‌شود که تعرفه‌های MFN در آن‌ها از پیش پایین است، مزایای تعرفه‌ای ارائه شده توسط توافق‌نامه‌های تجاری ترجیحی نسبتاً اهمیت کمتری دارد. این امر نشان می‌دهد که رقابت‌پذیری تجاری شرق آسیا بیشتر ناشی از بهره‌وری، شبکه‌های تولید و قابلیت‌های فناوری است تا عایدی‌های توافق‌نامه‌های ترجیحی.

آزادسازی تعرفه

ایجاد یک سیستم تجاری مبتنی بر قواعد با توافق عمومی تعرفه‌ها و تجارت ۱ در سال ۱۹۴۷ و سپس سازمان تجارت جهانی ۲ در سال ۱۹۹۵ به کاهش تدریجی اما پیوسته تعرفه‌ها کمک کرده است. این موضوع موجب تقویت تجارت بین‌الملل در کشورهای در حال توسعه شده است. در حال حاضر حدود دو سوم تجارت بین‌الملل بدون تعرفه انجام می‌شود؛ چراکه که کشورها تصمیم گرفته‌اند تحت رفتار MFN یا توافق‌نامه‌های تجاری، تعرفه‌ها را کاهش دهند. با این حال، سطح تعرفه‌های اعمال شده بر باقی‌مانده تجارت بین‌الملل اغلب بسیار بالا است (تصویر ۴) و

1- General Agreement on Tariffs and Trade

2- World Trade Organization

تفاوت‌های مهمی میان بخش‌های کشاورزی، تولیدی و منابع طبیعی ایجاد کرده است.

- زمانی که تجارت محصولات کشاورزی بدون تعرفه گمرکی انجام می‌شود، از دسترسی ترجیحی نشأت می‌گیرد (بسیاری از کشورها نرخ‌های بالای MFN را حفظ می‌کنند). به طور مشخص، زمانی که تعرفه گمرکی وجود دارد، میانگین تعرفه بر محصولات کشاورزی تقریباً ۲۰ درصد است.
- حدود ۴۰ درصد از تجارت محصولات صنعتی به دلیل نرخ صفر MFN، بدون تعرفه است و ۳۰ درصد دیگر نیز به دلیل امتیازات ترجیحی بدون تعرفه انجام می‌شود. با این حال، ۳۰ درصد باقی‌مانده از تجارت جهانی محصولات صنعتی مشمول تعرفه‌ای به طور میانگین حدود ۱۰ درصد است.
- بیش از نیمی از تجارت منابع طبیعی به دلیل نرخ صفر MFN، بدون تعرفه انجام می‌شود. با در نظر گرفتن ترجیحات تعرفه‌ای، حدود ۸۰ درصد از تجارت جهانی منابع طبیعی مشمول تعرفه نمی‌شود. ۲۰ درصد باقی‌مانده با تعرفه‌های نسبتاً پایین (حدود ۳.۵ درصد) مواجه است.

تصویر ۴ - تعرفه‌های MFN در بخش‌های مختلف اقتصادی

Figure 4

Free trade and remaining tariffs, by broad category (2023)

a. Duty free trade, percentage of total trade

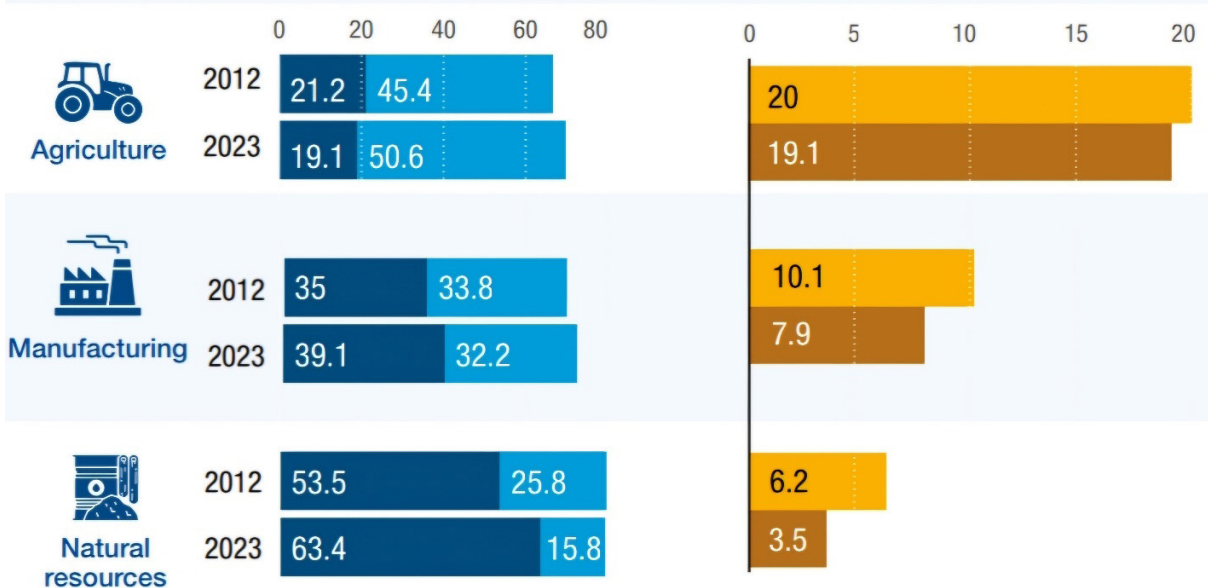
b. Average tariff on Non-Free Trade, percentage

Under MFN

Under preferential

Simple average

Trade weight

Source: UNCTAD secretariat calculations based on COMTRADE data and UNCTAD TRAINS data.

فرازهای تعرفه

در حالی که ممکن است میانگین نرخ‌های تعرفه نسبتاً پایین به نظر برسند، اما برخی محصولات همچنان با نرخ‌های تعرفه بالا مواجه هستند که به آن‌ها فرازهای تعرفه‌ای گفته می‌شود. فرازهای تعرفه زمانی مصداق دارد که کالاهای خاصی (اغلب در صنایع حساس مانند کشاورزی، نساجی و پوشاک) مشمول تعرفه‌هایی بسیار بالاتر از میانگین کلی باشند. دولت‌ها از این تعرفه‌ها برای حمایت از صنایع داخلی در برابر رقابت خارجی استفاده می‌کنند و بدین ترتیب موانعی برای ورود صادرکنندگان به بازار ایجاد می‌کنند.

- فرازهای تعرفه‌ای در ساختار تعرفه‌ای بسیاری از کشورهای در حال توسعه مشاهده می‌شوند، اما با الگوهای متفاوت (تصویر ۵).

- جنوب آسیا و آفریقا در واردات محصولات کشاورزی و صنعتی فرازهای تعرفه‌ای بالا اعمال می‌کنند (شکل ۱۵ الف).
- فرازهای تعرفه‌ای معمولاً در خصوص محصولاتی اعمال می‌شود که برای کشورهای کم‌درآمد اهمیت دارند (مانند محصولات کشاورزی، پوشاک، منسوجات).
- برای مثال، حدود ۸ درصد از کل تجارت مواد غذایی (از نظر ارزش) مشمول تعرفه‌هایی بالاتر از ۱۵ درصد است.
- تقریباً ۳۰ درصد از خطوط شش رقمی HS در این گروه، با تعرفه‌هایی بالاتر از ۱۵ درصد مواجه هستند.
- به طور مشابه، حدود ۸ درصد از تجارت بین‌الملل پوشاک تحت تعرفه‌ای برابر یا بالاتر از ۱۵ درصد قرار دارد، در حالی که ۲۵ درصد از خطوط شش رقمی HS تعرفه‌ای بیش از ۱۵ درصد دارند.

تصویر ۵ - فرازهای تعرفه‌ای در بخش‌های مختلف اقتصادی

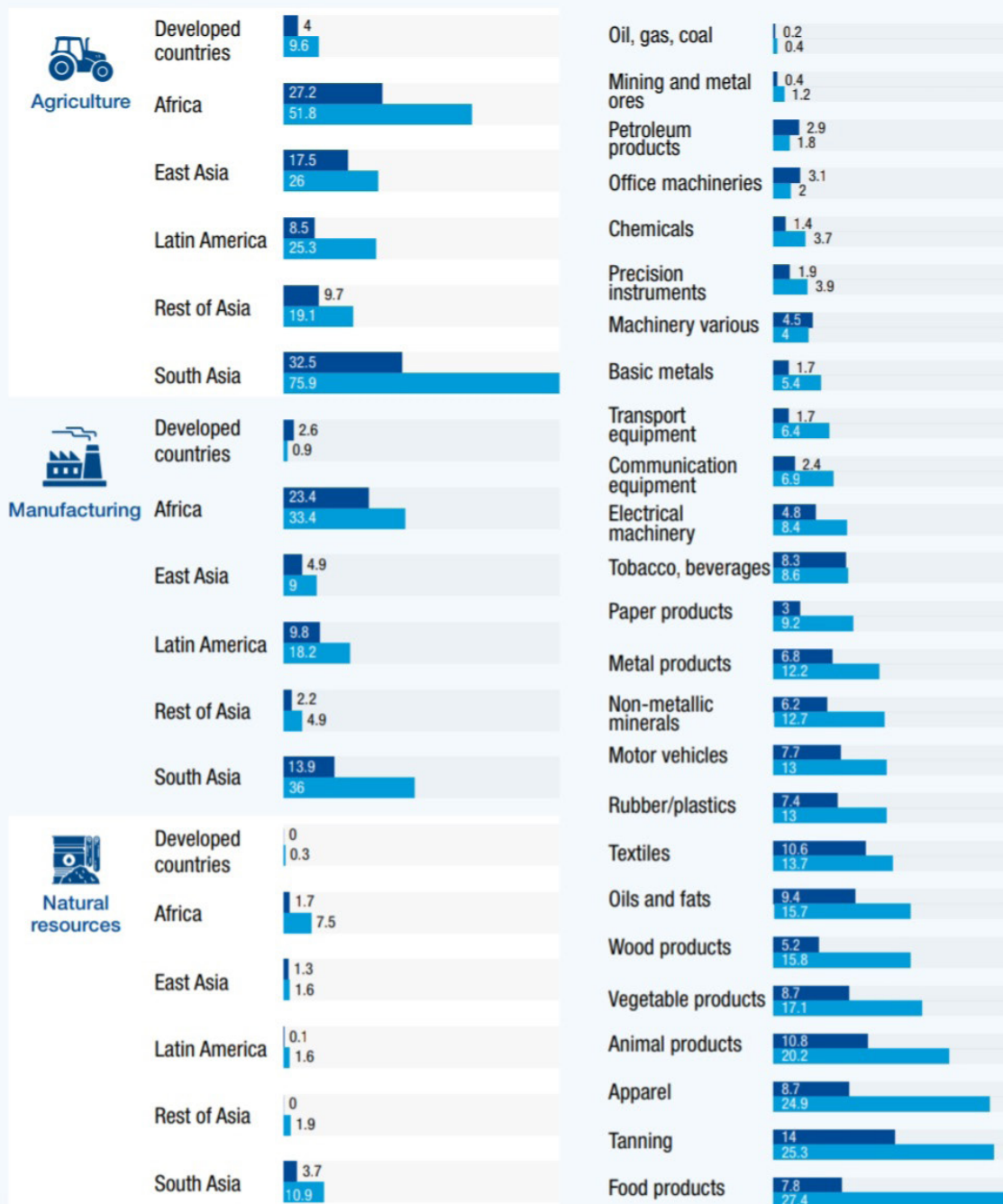
Figure 5
Tariff peaks, by region, broad category and sector (2023)

By region, broad category and sector, percentage

a. By region

b. By sector

Trade with applies tariff of 15% or higher HS 6-digit lines with a tariff of 15% or higher

Source: UNCTAD secretariat calculations based on COMTRADE data and UNCTAD TRAINS data.

تعرفه پلکانی

تعرفه پلکانی به معنای اعمال تعرفه‌های بالاتر بر کالاهای مصرفی نهایی نسبت به مواد خام یا کالاهای واسطه‌ای است. این ساختار تعرفه‌ای در بسیاری از کشورها رایج است و با هدف حمایت از صنایع داخلی که اغلب کاربر هستند و به پردازش و تولید کالاهای مصرفی می‌پردازند، طراحی شده است. این روش همچنین مانع ایجاد ارزش افزوده در کشورهایی می‌شود که مواد خام تولید می‌کنند، زیرا هرگونه افزودن ارزش با تعرفه‌های بالاتری مواجه خواهد شد. بنابراین انگیزه‌ای برای حرکت به سمت زنجیره ارزش بیشتر ایجاد نمی‌کند (تصویر ۶).

- تعرفه پلکانی عمدتاً در کالاهای صنعتی مشاهده می‌شود تا در کالاهای کشاورزی (نگاه کنید به تصویر ۶).

- تعرفه پلکانی در اکثر بخش‌ها رایج است، از جمله بخش‌هایی که برای کشورهای در حال توسعه اهمیت دارند (مانند پوشاک و محصولات حیوانی).

- چند استثنای قابل توجه در این زمینه وجود دارد، از جمله محصولات نفتی و نساجی که در آن‌ها مواد اولیه با تعرفه‌های بالاتری نسبت به محصولات نهایی مواجه هستند و این موضوع باعث ایجاد پویایی‌های متفاوت در تجارت می‌شود.

تعرفه پلکانی برای کشورهای در حال توسعه واجد فرصت و چالش توأمان است.

- **چالش:** با حفظ تعرفه‌های پایین‌تر بر مواد خام اما اعمال تعرفه‌های بالاتر بر کالاهای فرآوری‌شده و نهایی، کشورهای واردکننده موانعی برای اقتصادهای در حال توسعه ایجاد می‌کنند تا صنایع تولیدی رقابتی خود را بسازند. این موضوع وابستگی آن‌ها به صادرات مواد خام را تقویت می‌کند و فرصت‌های ایجاد ارزش، ایجاد اشتغال و تنوع بخشی اقتصادی را محدود می‌سازد. علاوه بر این، تعرفه‌های بالا بر کالاهای نهایی وارداتی از کشورهای در حال توسعه، رقابت پذیری صادرات آن‌ها را کاهش می‌دهد و ادغام آن‌ها در زنجیره‌های تامین جهانی را (فراتر از نقش تامین کننده مواد خام) دشوارتر می‌کند.

- **فرصت:** کشورهای در حال توسعه می‌توانند از تعرفه پلکانی به عنوان نقطه‌ای برای مذاکره در توافق‌نامه‌های تجاری جهت کسب ساختارهای تعرفه‌ای منصفانه‌تر استفاده نمایند. تعرفه

پلکانی می‌تواند با تغییر تمرکز به سمت بازارهای منطقه‌ای به جای تکیه صرف بر مقاصدی که تعرفه‌های بالایی بر کالاهای فرآوری‌شده اعمال می‌کنند، تنوع صادرات را تشویق کند. این امر به نوبه خود می‌تواند از توسعه زنجیره‌های ارزش منطقه‌ای حمایت کند و به کشورها امکان دهد تا به تقاضای رو به رشد درون مناطق خود پاسخ دهند.

تعرفه پلکانی نقش مهمی در شکل‌دهی به تجارت جهانی ایفا می‌کند چراکه تعیین می‌کند ایجاد ارزش افزوده در کدام مناطق انجام شود. کشورهای در حال توسعه جهت غلبه بر چالش‌های این پدیده می‌بایست سیاست‌های تجاری راهبردی، طرح‌های توسعه صنعتی و مشارکت فعال در مذاکرات تجاری را در دستور کار خود قرار دهند.

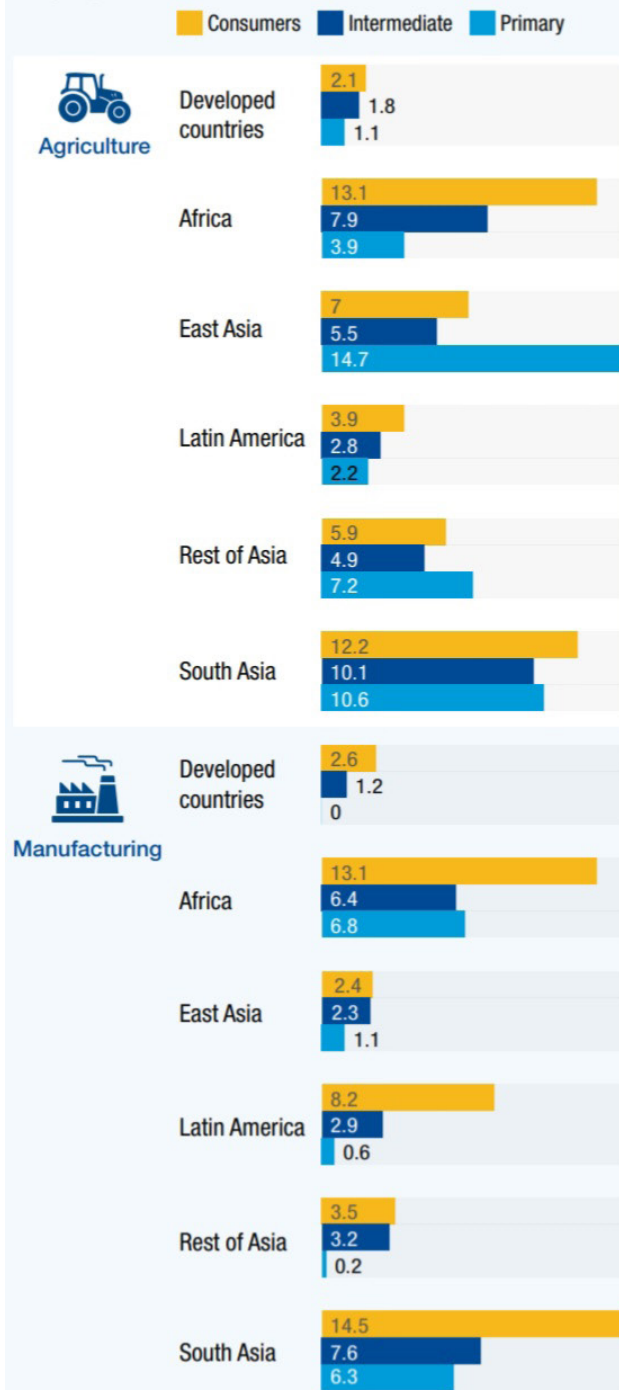
تصویر ۶ - تعرفه پلکانی در بخش‌های اقتصادی مختلف

Figure 6

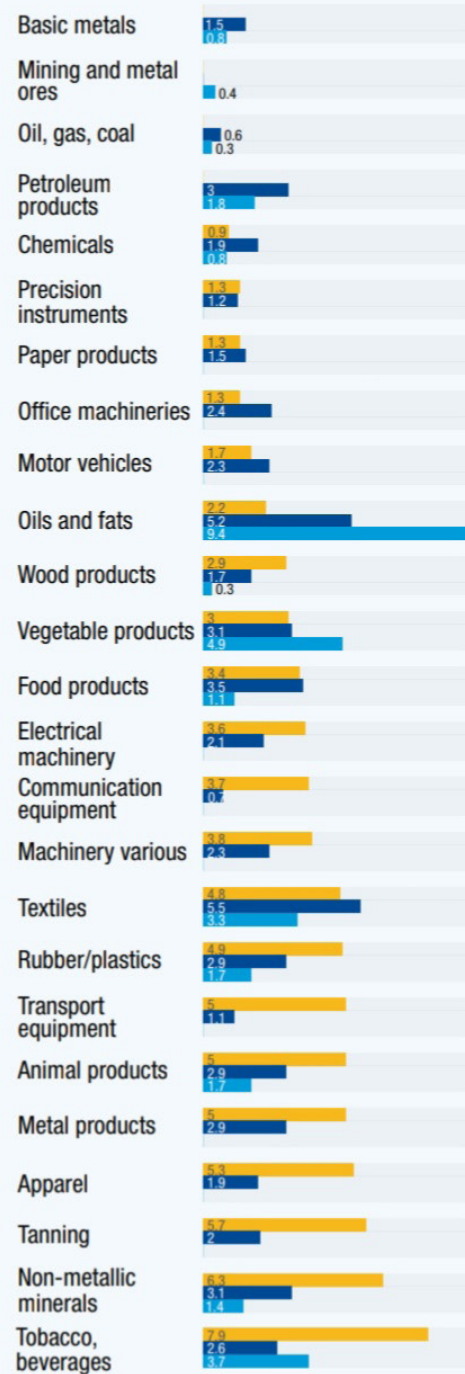
Tariff escalation by region, broad category and sector (2023)

Percentage

a. By region

b. By sector

Source: UNCTAD secretariat calculations based on COMTRADE data and UNCTAD TRAINS data.

تثبیت تعرفه‌ها

تثبیت تعرفه، حداکثر نرخ‌های تعرفه‌ای هستند که یک کشور طبق قوانین سازمان تجارت جهانی توافق کرده است از آن فراتر نرود. نرخ‌های تثبیت‌شده به چندین روش برای صادرکنندگان، سرمایه‌گذاران و واردکنندگان پیش‌بینی‌پذیری فراهم می‌کنند:

- از آنجا که اعضای سازمان جهانی تجارت متعهد به اعمال تعرفه‌های تثبیت‌شده هستند، کسب‌وکارها می‌توانند با اطمینان بیشتری برای سرمایه‌گذاری‌ها و عملیات تجاری خود برنامه‌ریزی کنند چراکه افزایش ناگهانی تعرفه‌ها غیرمحتمل است. شرکای تجاری نمی‌توانند به‌طور دلخواه تعرفه‌ها را فراتر از سطح‌های تثبیت‌شده شده افزایش دهند و این امر مخاطره افزایش ناگهانی هزینه‌ها را کاهش می‌دهد.
- سرمایه‌گذاران خارجی و داخلی در صنایعی که به واردات یا صادرات وابسته‌اند، اطمینان بیشتری نسبت به هزینه‌های تجاری دارند که این امر سرمایه‌گذاری بلندمدت در تولید و زنجیره‌های تامین را تشویق می‌کند.
- تعرفه‌های تثبیت‌شده از حمایت‌گرایی بیش از حد جلوگیری می‌کنند و زمینه‌ای برابر برای تولیدکنندگان داخلی و خارجی فراهم می‌آورند. همچنین این تعرفه‌ها فضای نفوذ گروه‌های لابی داخلی را محدود می‌کنند.

در حالی که تعرفه‌های تثبیت‌شده در سازمان تجارت جهانی سقف قانونی برای میزان افزایش تعرفه‌های یک کشور تعیین می‌کند، بسیاری از کشورها نرخ‌های MFN خود را زیر این حد نگه می‌دارند و بدین ترتیب انعطاف‌پذیری برای افزایش احتمالی تعرفه‌ها را حفظ می‌کنند. این انعطاف‌پذیری به انعطاف تعرفه‌ای^۱ معروف است که به فاصله بین نرخ‌های تعرفه تثبیت‌شده و تعرفه‌های اعمال شده MFN اشاره دارد (تصویر ۷). این فضای سیاست‌گذاری به دولت‌ها (به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه) اجازه می‌دهد در صورت لزوم تعرفه‌های اعمال شده خود را در چارچوب محدودیت‌های تثبیت‌شده تنظیم کنند. با این حال، در کشورهای در حال توسعه این انعطاف‌پذیری بسیار کم است زیرا اکثر نرخ‌های تعرفه قبلاً در سطح یا بسیار نزدیک به نرخ‌های اعمال شده MFN تثبیت شده‌اند و فضای کمی برای تنظیم باقی مانده است. اصولاً انعطاف تعرفه‌ای فضای لازم را برای افزایش تعرفه‌ها

فراهم می‌کند، در حالی که همچنان با تعهدات سازمان تجارت جهانی منطبق باقی می‌ماند.

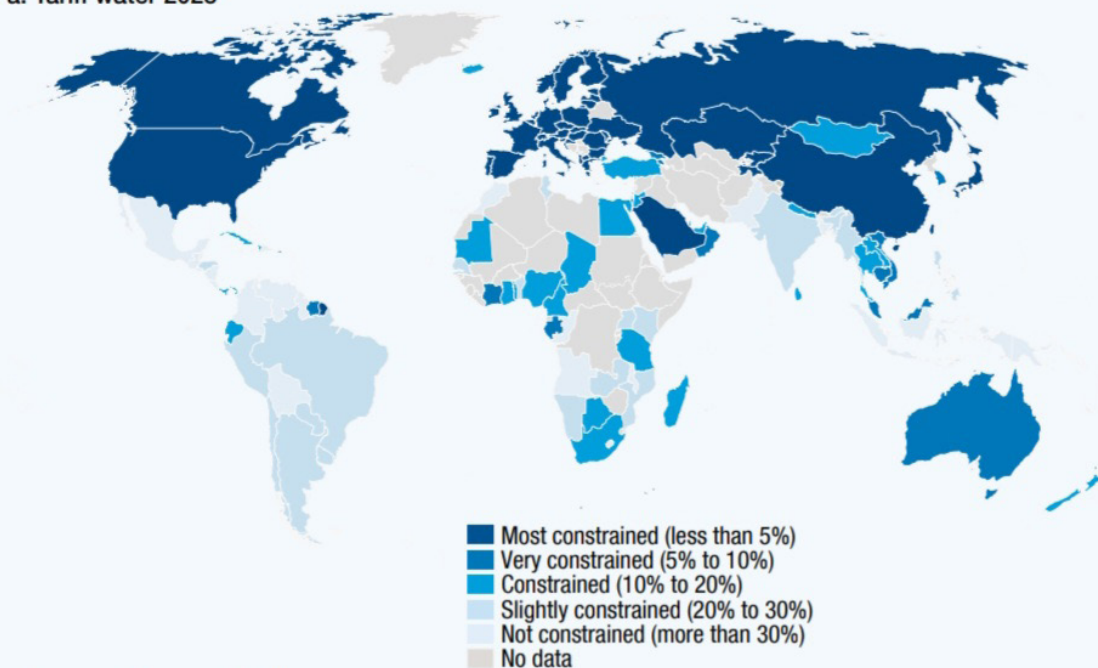
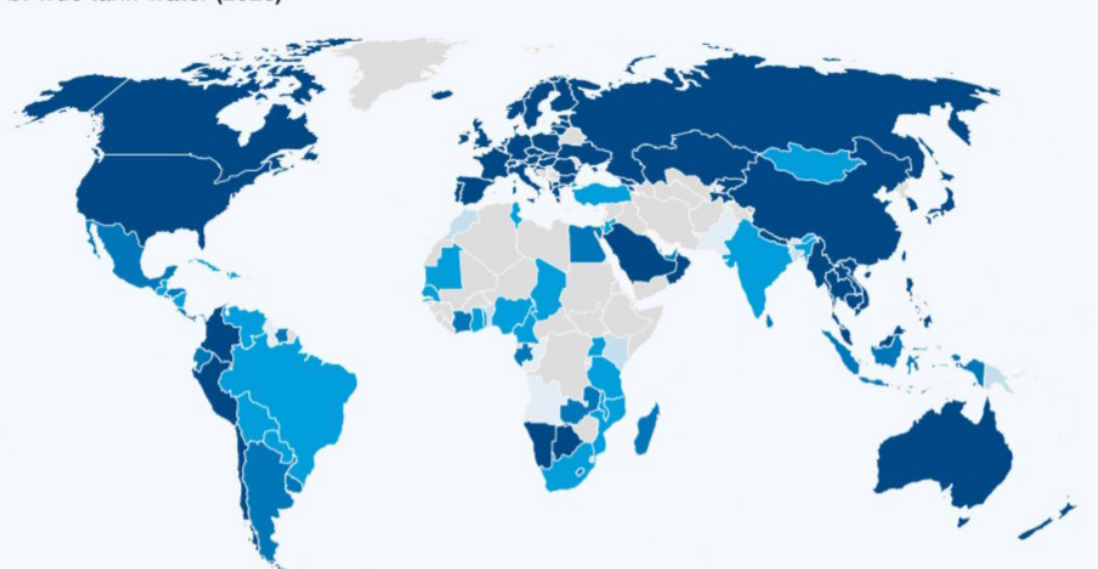
کشورها تنها تحت تعهدات سازمان تجارت جهانی تعرفه‌های خود را محدود نمی‌کنند بلکه از طریق توافق‌نامه‌های دوجانبه و تجارت ترجیحی نیز این کار را انجام می‌دهند. زمانی که کشورها وارد این توافق‌ها می‌شوند، بخش قابل توجهی از تجارت آن‌ها تحت شرایط ترجیحی قرار می‌گیرد و عملاً تعهدات تعرفه‌ای آن‌ها را «قفل» می‌کند و توانایی آن‌ها برای افزایش یک‌جانبه تعرفه‌ها را محدود می‌سازد. در نتیجه، انعطاف تعرفه‌ای واقعی پس از در نظر گرفتن توافق‌نامه‌های تجارت ترجیحی اغلب بسیار کمتر از آن چیزی است که به نظر می‌رسد، به ویژه در اقتصادهای پیشرفته که بخش بزرگی از تجارت آن‌ها تحت این توافق‌ها انجام می‌شود (تصویر ۷).

تعهدات پذیرفته شده در چارچوب توافق‌نامه‌های تجارت ترجیحی، ثبات و پیش‌بینی‌پذیری را تضمین می‌کنند و به تسهیل تجارت و سرمایه‌گذاری بین‌المللی کمک می‌نمایند. این امر به طور همزمان از اقدامات ناگهانی حمایت‌گرایانه که منجر به ایجاد اختلال در عملیات زنجیره‌های ارزش شود، جلوگیری می‌کند.

تصویر ۷ - انعطاف تعرفه‌ای در کشورهای مختلف

Figure 7

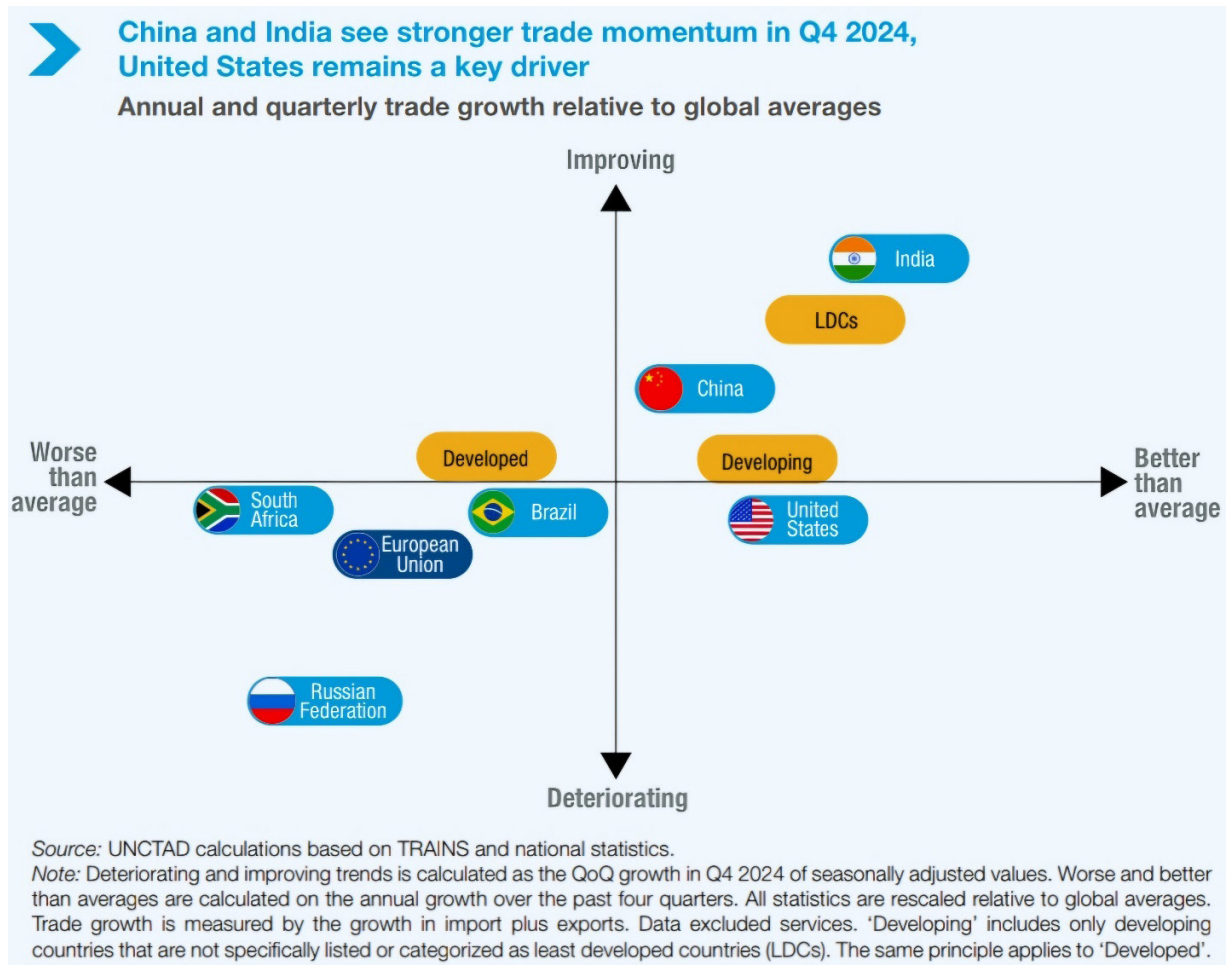
Many economies have limited policy space to increase tariffs without violating MFN and RTAs commitments.

a. Tariff water 2023**b. True tariff water (2023)**

The designations employed and the presentation of material in this work do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the United Nations concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries.

Source: UNCTAD secretariat calculations based on COMTRADE data and UNCTAD TRAINS data.

تصویر ۸ - رشد تجارت بین‌الملل در کشورهای مختلف

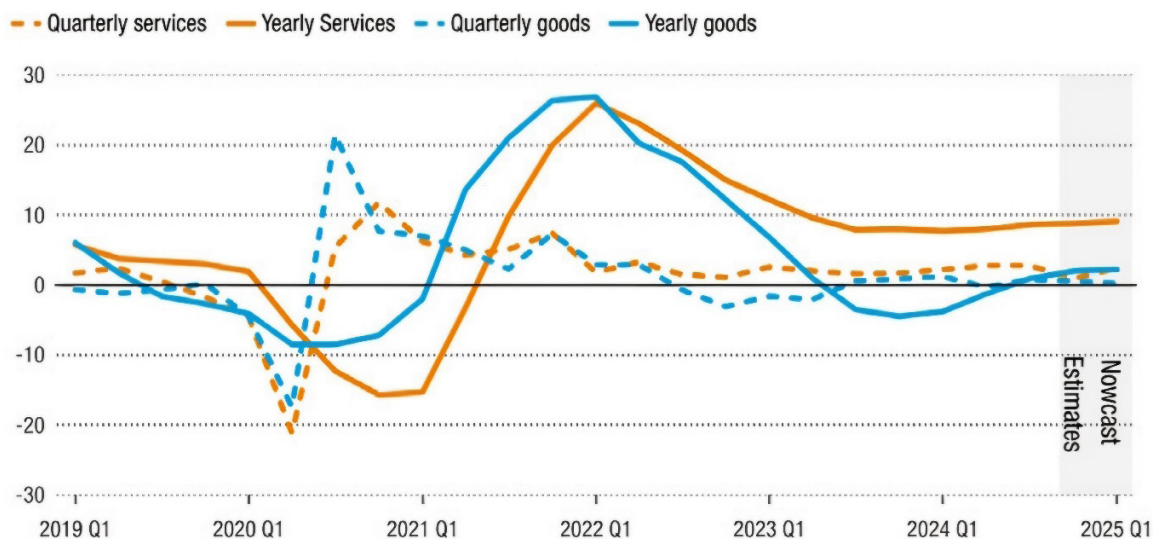
روندها و پیش‌بینی‌های تجارت جهانی

در سال ۲۰۲۴ تجارت جهانی کالاها و خدمات شاهد رشد قابل توجهی بود (تقریباً ۳.۷ درصد). با این حال، روند رشد در دو فصل آخر سال کند شد. تجارت کالاها در فصل چهارم سال ۲۰۲۴ (نسبت به فصل گذشته) کمتر از نیم درصد رشد داشت، در حالی که تجارت خدمات حدود یک درصد افزایش یافت. بر اساس پیش‌بینی آنکتاد، انتظار می‌رود این روند مثبت در فصل اول سال ۲۰۲۵ نیز ادامه یابد. این رکورد بالا عمدتاً ناشی از افزایش سالانه ۹ درصدی در تجارت خدمات بوده است، در حالی که تجارت کالاها رشدی معادل ۲ درصد را تجربه کرده است. به طور کلی، تجارت جهانی در سال ۲۰۲۴ تقریباً ۱.۲ تریلیون دلار رشد یافت که سهم کالاها حدود ۵۰۰ میلیارد دلار و سهم خدمات حدود ۷۰۰ میلیارد دلار بوده است.

تصویر ۹ - رشد تجارت جهانی کالا و خدمات

Growth in global trade in goods and services stabilizes

Annual and quarterly growth in the value of trade in goods and services

Sources: UNCTADstat; UNCTAD calculations based on national statistics.

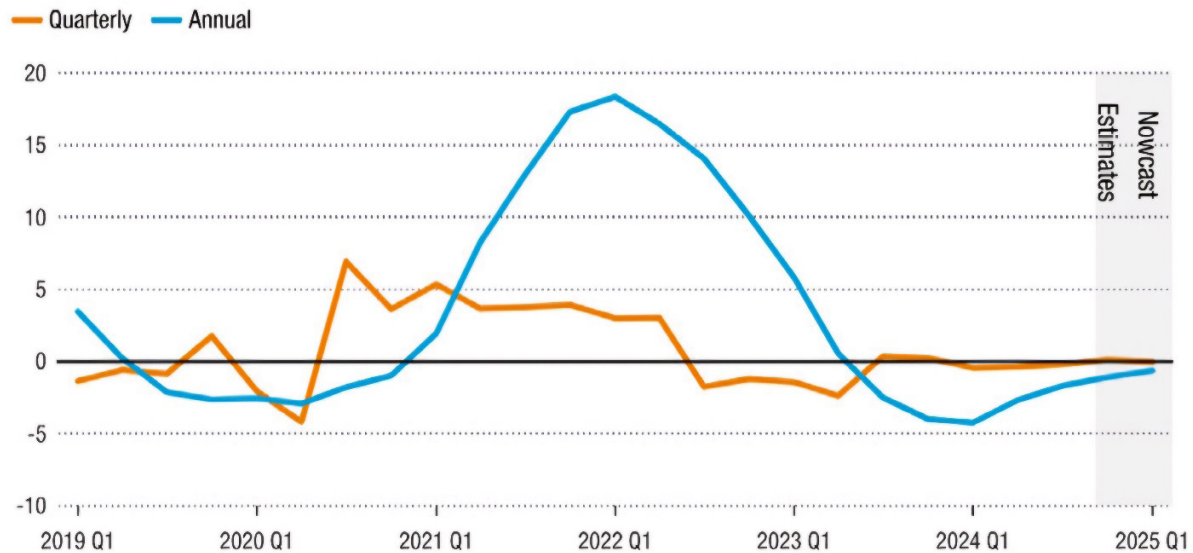
Note: Quarterly growth is the quarter over quarter growth rate of seasonally adjusted values. The annual growth is calculated using a trade-weighted moving average over the past four quarters. Figures for Q4 2024 are estimates. Q1 2025 is a [nowcast](#) as of 5 March 2025.

قیمت کالاهای تجاری در طول فصل چهارم سال ۲۰۲۴ افزایش قابل توجهی نداشت. به نظر می‌رسد روندهای ناپایدار و کاهشی که در دوره‌های قبلی مشاهده شده بود، به پایان خود رسیده‌اند. زیرا تاثیرات باقی‌مانده تورم بالا که پس از همه‌گیری کووید ۱۹ بر قیمت کالاهای تجاری وارد شده بود، کاملاً فروکش کرده است.

تصویر ۱۰ - تورم کالاهای تجاری

Trade inflation remains close to zero

Annual and quarterly growth in the overall price of traded goods

Source: UNCTADstat; UNCTAD calculations based on national statistics.

Note: Quarterly growth is the quarter over quarter growth rate of seasonally adjusted values. The annual growth is calculated using a trade-weighted moving average over the past four quarters. Figures for Q4 2024 are estimates. Q1 2025 is a [nowcast](#) as of 5 March 2025.

روندهای تجاری در اقتصادهای بزرگ

تجارت کالا در اقتصادهای بزرگ در فصل چهارم سال ۲۰۲۴ روندهای متنوعی را نشان داد. تجارت چین و هند به ویژه در بخش صادرات همچنان افزایش یافت. برعکس، رشد صادرات در کره کند شد اگرچه به صورت سالانه همچنان بالاترین میزان را در میان اقتصادهای بزرگ داشت. در ایالات متحده رشد واردات در فصل چهارم ۲۰۲۴ مثبت باقی ماند، در حالی که رشد صادرات منفی شد. روندهای رشد واردات در ژاپن، روسیه، آفریقای جنوبی و اتحادیه اروپا هم به صورت فصلی و هم سالانه منفی بود.

تصویر ۱۱ - روند رشد تجارت در اقتصادهای بزرگ

Major economies show mixed trends in goods trade growth

GOODS (Q4 2024)	Imports growth		Exports growth	
	Annual	Quarterly	Annual	Quarterly
 Brazil	9%	-2%	-1%	0%
 China	1%	0%	5%	5%
 India	6%	8%	2%	7%
 Japan	-6%	-6%	-2%	0%
 Republic of Korea	-2%	0%	8%	0%
 Russian Federation	-3%*	-5%*	-2%*	-12%*
 South Africa	-5%	-7%	-2%	3%
 United States	6%	1%	2%	-1%
 European Union	-4%	-3%	1%	-4%

Source: UNCTAD calculations based on national statistics.

Note: Quarterly growth rates are relative to the previous quarter. The annual growth is calculated using a trade-weighted average over four quarters. Data is seasonally adjusted. Data excludes intra-European Union trade. * denotes estimates.

تجارت خدمات در فصل چهارم ۲۰۲۴ به رشد خود ادامه داد اما با سرعتی کندتر نسبت به ارقام سالانه. این موضوع نشان می‌دهد، ممکن است روند مثبت تجارت خدمات برای بیشتر اقتصادها متوقف شده باشد. رشد تجارت خدمات برای هند و آفریقای جنوبی همچنان قوی باقی ماند. رشد سالانه تجارت خدمات برای بسیاری از بزرگ‌ترین اقتصادهای در حال توسعه به ارقام دورقمی رسید، در حالی که برای بیشتر اقتصادهای توسعه‌یافته در سطوح بسیار بالایی باقی ماند.

تصویر ۱۲ - روند رشد تجارت کالا و خدمات در اقتصادهای بزرگ

Trade in services remains strong overall but declines in some major economies

SERVICES (Q4 2024)	Imports growth		Exports growth	
	Annual	Quarterly	Annual	Quarterly
 Brazil	15%	-3%	7%	3%
 China	14%	2%	16%	4%
 India	10%	7%	10%	3%
 Japan	7%	-2%	8%	3%
 Republic of Korea	7%	-1%	11%	-1%
 Russian Federation	5% *	-12% *	3% *	-6% *
 South Africa ¹	7%	4%	13%	13%
 United States	8%	4%	8%	1%
 European Union ¹	8%	1%	8%	0%

Source: UNCTAD calculations based on national statistics.

Note: Quarterly growth rates are relative to the previous quarter. The annual growth is calculated using a trade-weighted average over four quarters. Data is seasonally adjusted. Data excludes intra-European Union trade. *denotes estimates. ¹data is for Q3 2024.

روندهای تجارت منطقه‌ای

در طول فصل چهارم ۲۰۲۴، رشد تجارت در کشورهای در حال توسعه (در مقیاس سالانه و فصلی) به طور قابل توجهی از کشورهای توسعه‌یافته پیشی گرفت. کشورهای توسعه‌یافته کاهش شدیدی را در واردات و صادرات (حدود ۲ درصد) تجربه کردند. در همین حال، کشورهای در حال توسعه رشد تجارت حدود ۲ درصدی را مشاهده کردند. با این حال، رشد فصلی در فصل چهارم ۲۰۲۴ برای کشورهای در حال توسعه همچنان کمتر از میانگین سالانه باقی ماند. رشد تجارت جنوب-جنوب در فصل چهارم ۲۰۲۴ به طور قابل توجهی قوی‌تر بود که در واقع ادامه رشد پایداری است که در طول سال ۲۰۲۴ تجربه کرده است. افزایش قابل توجه در تجارت کشورهای در حال توسعه و جنوب-جنوب نشأت گرفته از کشورهای شرق آسیا است.

تصویر ۱۳ - روند رشد تجارت در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه

Developing economies drive trade growth as developed nations slow down

	Quarterly growth		Annual growth	
	Imports	Exports	Imports	Exports
Developed countries	-2%	-2%	0%	0%
Developing countries	2%	2%	4%	4%
South-South Trade		4%		5%
Developing countries (excluding East Asia)	0%	1%	3%	2%
South-South Trade (excluding East Asia)		4%		3%

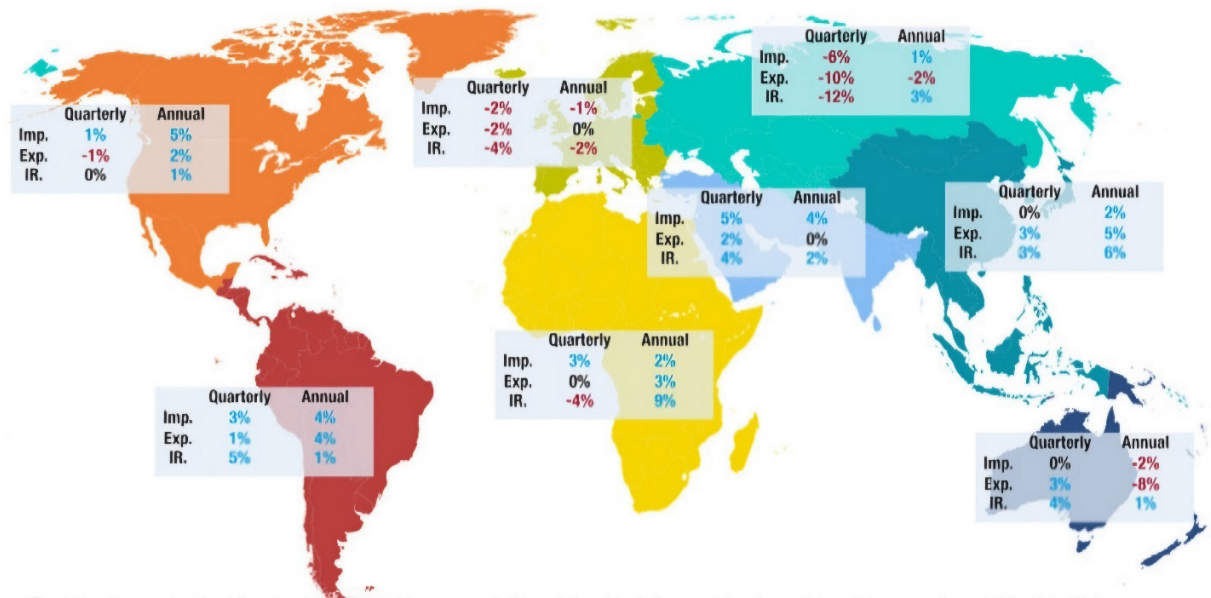
Source: UNCTAD estimates based on national statistics.

Note: Quarterly growth rates are relative to the previous quarter. The annual growth is calculated using a trade-weighted average over four quarters. Data is seasonally adjusted. Data does not include trade in services.

اکثر مناطق در طول فصل چهارم ۲۰۲۴ رشد کلی مثبت در تجارت را تجربه کردند، به استثنای اروپا و آسیای مرکزی که در این مناطق تجارت کاهش یافت. رشد تجارت به‌ویژه در آمریکای لاتین، شرق آسیا، جنوب آسیا و اقیانوسیه بسیار قوی بود. در طول فصل چهارم ۲۰۲۴، تجارت درون منطقه‌ای در آمریکای لاتین و شرق آسیا همچنان پایدار باقی ماند اما در آفریقا مسیر خود را تغییر داد و با کاهش ۴ درصدی نسبت به فصل قبل مواجه شد. شایان ذکر است که رشد تجارت در منطقه آمریکای شمالی در فصل چهارم ۲۰۲۴، از جمله تجارت درون منطقه‌ای، کمتر از میانگین سالانه بود.

تصویر ۱۴ - روند رشد تجارت منطقه‌ای در فصل چهارم سال ۲۰۲۴

Regional trade in goods growth unevenly in Q4 2024

The designations employed and the presentation of material on any map in this work do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the United Nations concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries.

Source: UNCTAD estimates based on national statistics.

Note: Quarterly growth rates are relative to the previous quarter. The annual growth is calculated using a trade-weighted average over four quarters. IR denotes intra-regional. Data is seasonally adjusted. Data does not include trade in services. Imports and exports exclude intra-European Union trade.

عدم تعادل‌های تجارت جهانی

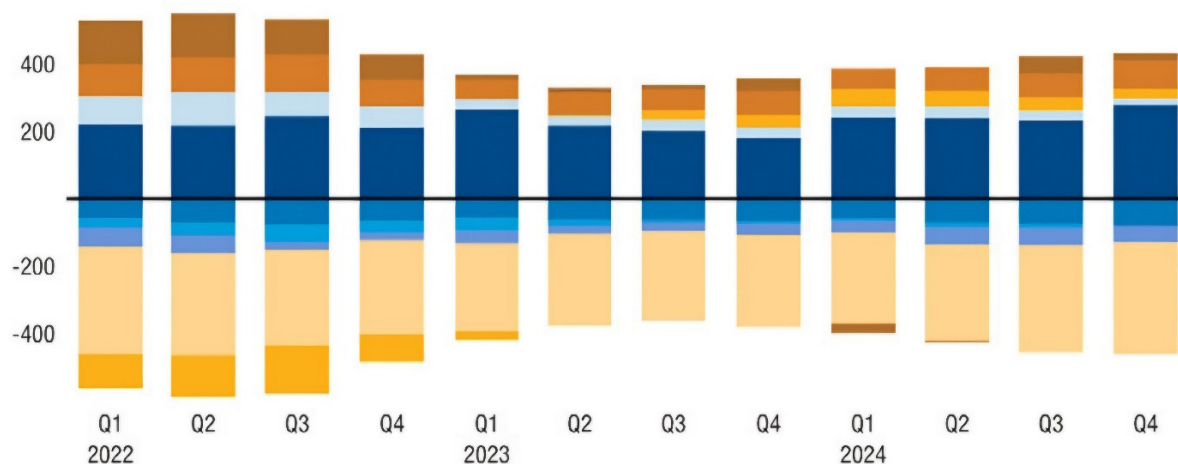
عدم تعادل‌های جهانی در تجارت کالاها در سال ۲۰۲۴ افزایش یافته و به سطوحی نزدیک به سال ۲۰۲۲ رسیده است. ایالات متحده آمریکا همچنان بزرگ‌ترین کسری تجاری را نشان می‌دهد، در حالی که چین بیشترین مازاد تجاری را حفظ کرده است. این روندها در طول سال ۲۰۲۴ تشدید شده‌اند. در میان دیگر اقتصادها، اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۴ پس از دوره‌ای کسری، مازاد تجاری قابل توجهی ثبت کرده است که عمدتاً به دلیل قیمت‌های بالای انرژی بوده است. سایر اقتصادهای بزرگ که کسری تجاری دارند شامل هند، ژاپن و بریتانیا می‌شوند.

تصویر ۱۵ - روند کسری تجاری در سال ۲۰۲۴

Global trade imbalances saw significant growth in 2024

Trade balance in goods (US\$ billion)

China India Japan Russian Federation United Kingdom United States European Union
Other developed countries Other developing countries

Source: UNCTAD estimates based on national statistics.

عدم تعادل‌های دوجانبه در تجارت کالاها بین اقتصادهای بزرگ همچنان بالا باقی مانده و در اکثر موارد طی فصل گذشته افزایش یافته است. بزرگ‌ترین عدم تعادل‌های تجاری بین ایالات متحده آمریکا و چین، ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا و اتحادیه اروپا و چین رخ داده است. ایالات متحده آمریکا همچنین کسری‌های تجاری قابل توجهی با مکزیک و ویتنام دارد. در همین حال، کسری‌های تجاری چین عمدتاً با استرالیا و تایوان است.

تصویر ۱۶ - کسری تجاری در تجارت دوجانبه

Bilateral trade balances remain high and have been generally increasing in the last quarter

Bilateral trade balances in goods, selected flows (US\$ billion)

Importer	Exporter	Annual balance	Change in last quarter	Importer	Exporter	Annual balance	Change in last quarter
United States	China	-355	-14	China	Australia	-69	7
United States	European Union	-241	-12	India	Russian Federation	-65	1
European Union	China	-237	-16	United Kingdom	China	-59	-1
United States	Mexico	-178	-6	Viet Nam	China	-59	-9
United Kingdom	European Union	-128	-3	United States	Japan	-56	2
United States	Viet Nam	-110	-5	European Union	Norway	-43	2
India	China	-103	-1	United States	India	-37	0
China	Taiwan Province of China	-92	-1	Mexico	European Union	-29	-2
United States	Canada	-83	5	China	Brazil	-25	12
Mexico	China	-71	-2	Russian Federation	European Union	-6	1

Source: UNCTAD estimates based on national statistics.

Note: Annual balances are calculated as the sum of the four quarters. Changes in the last quarter are measured by the difference between consecutive four-quarter moving sums.

همان طور که بحث شد، آمریکا بیشترین ارزش کسری تجاری را ثبت کرده است. از همین روی در آوریل ۲۰۲۵، آمریکا از اعمال تعرفه‌های سنگین بر شرکای تجاری خود خبر داد. در ادامه به بررسی تاثیر اعمال این تعرفه‌های آمریکا بر اقتصادهای کوچک و آسیب‌پذیر پرداخته خواهد شد.

تعرفه‌های اخیر آمریکا

تعرفه‌های متقابل - مبنای قانونی ایالات متحده آمریکا

در ماه‌های اخیر ایالات متحده آمریکا تعرفه‌های وارداتی را برای کالاهای وارداتی از سراسر جهان به میزان ۱۰ درصد یا بیشتر اعمال کرده است که این اقدام بر اساس قوانین موجود ایالات متحده توجیه شده است. برخی از قوانینی که به عنوان پایه و اساس این تعرفه‌ها مورد استفاده قرار گرفته‌اند، عبارتند از:

- قانون بین‌المللی اختیارات اضطراری اقتصادی^۱ به رئیس جمهور اختیار گسترده‌ای می‌دهد تا پس از اعلام وضعیت اضطراری ملی، معاملات اقتصادی مختلف را تنظیم کند. بر اساس این قانون، قوه مجریه ایالات متحده می‌تواند در پاسخ به یک وضعیت اضطراری اقتصادی

1- International Emergency Economic Powers Act

ملی، تعرفه‌هایی را مطابق با قوانین تجاری ایالات متحده اعمال کند. بر اساس این قانون، تعرفه‌های ۱۰ درصدی برای همه کالاها از تاریخ ۵ آوریل ۲۰۲۵ برقرار شده است.

- بخش ۲۳۲ از قانون گسترش تجارت^۱ سال ۱۹۶۲ به رئیس‌جمهور ایالات متحده اجازه می‌دهد که بر واردات کالاهایی که تهدیدی برای امنیت ملی محسوب می‌شوند، تعرفه وضع کند. میزان این تعرفه‌ها پس از انجام تحقیقات وزارت بازرگانی تعیین می‌شود. این مقرر تـاکنون برای وضع تعرفه ۲۵ درصدی بر واردات فولاد و آلومینیوم به ایالات متحده مورد استفاده قرار گرفته است.
- بخش ۳۰۱ قانون تجارت^۲ سال ۱۹۷۴ به قوه مجریه ایالات متحده این اختیار را می‌دهد که توافق‌نامه‌های تجاری را اجرا کند، اختلافات تجاری را حل و فصل نماید و دسترسی کالاها و خدمات ایالات متحده به بازارهای خارجی را افزایش دهد. این قانون، اصلی‌ترین مقرراتی است که ایالات متحده برای اعمال تحریم‌های تجاری علیه کشورهایی که «توافق‌نامه‌های تجاری را نقض می‌کنند یا به شیوه‌های ناعادلانه تجاری دست می‌زنند»، مورد استفاده قرار می‌دهد.
- بخش ۶۰۴ قانون تجارت سال ۱۹۷۴ این امکان را به قوه مجریه می‌دهد که تعرفه یا محدودیت‌هایی بر واردات اعمال کند. از این بخش برای اجرای «تعرفه‌های متقابل» بر شرکای تجاری استفاده شده است.

تعرفه‌های متقابل در چهارده توافق‌نامه تجارت آزاد ایالات متحده با بیست کشور اعمال می‌شوند

ایالات متحده آمریکا در حال حاضر دارای چهارده توافق‌نامه تجارت آزاد با بیست کشور است. با وجود امتیازات تعرفه‌ای ترجیحی که در این توافق‌نامه‌ها تعیین شده‌اند، شرکای تجاری ایالات متحده اکنون با تعرفه وارداتی ده درصدی مواجه هستند، به جز محصولات که در فرمان اجرایی دوم آوریل ۲۰۲۵ از این قاعده مستثنا شده‌اند. همچنین، شرکای تجاری عضو توافق‌نامه ایالات متحده، مکزیک و کانادا، یعنی کانادا و مکزیک، مشمول شرایط متفاوتی هستند و صادرات آن‌ها مشمول قاعده کلی تعرفه ده درصدی نخواهد شد.

1- Trade Expansion Act

2- Trade Act

نصوبیر ۱۷ - نرخ تعرفه اعمالی آمریکا در آپریل ۲۰۲۵

FTA partner	Tariff as of April 5, 2025	Tariff as of April 9, 2025 Paused for 90 days
 Australia	10%	
 Bahrain	10%	
 Chile	10%	
 Colombia	10%	
 Costa Rica	10%	
 Dominican Republic	10%	
 Guatemala	10%	
 Honduras	10%	
 Israel	10%	17%
 Jordan	10%	20%
 Morocco	10%	
 Nicaragua	10%	19%
 Oman	10%	
 Panama	10%	
 Perú	10%	
 El Salvador	10%	
 Singapore	10%	
 Republic of Korea	10%	26%

Source: The White House. Annex-1.pdf

طرح‌های ترجیحی یک‌جانبه: قانون فرصت رشد آفریقا (AGOA)

ذینفعان ترجیحات یک‌جانبه ایالات متحده (مانند قانون فرصت رشد آفریقا) از پرداخت تعرفه‌های متقابل معاف نیستند، به این معنی که واردات از این کشورها اکنون مشمول تعرفه‌های اضافی ۱۰ درصدی در تمامی موارد می‌باشد (به جز معافیت‌های مندرج در ضمیمه دوم).

محروم کردن فقیرترین و کوچک‌ترین اقتصادها از تعرفه‌های متقابل، تاثیر بسیار کمی بر اهداف سیاست تجاری ایالات متحده آمریکا خواهد داشت.

کشورهای کوچک و کمتر توسعه یافته نمایانگر سهم بسیار ناچیزی از کسری تجاری ایالات متحده آمریکا هستند.

مشارکت کشورهای کوچک و کمتر توسعه یافته که در میان ۵۷ شریک تجاری ذکر شده در ضمیمه یک قرار دارند، در کسری تجاری ایالات متحده آمریکا ناچیز است. برای مثال، ۲۸ مورد از این شرکای تجاری هر کدام کمتر از ۰.۱ درصد از کل کسری تجاری ایالات متحده را تشکیل می‌دهند. با این حال، اعمال تعرفه‌های متقابل بر این کشورها به طور نامتناسبی بر توانایی آن‌ها در صادرات به بازار ایالات متحده تاثیر خواهد گذاشت.

تصویر ۱۸ - نرخ تعرفه اعمالی بر کشورهای با سهم اندک در تجارت آمریکا

Countries in Annex I with a contribution below 0.1 per cent of United States trade deficit

Country	Contribution to United States deficit	Reciprocal tariff (90-day pause)	Country	Contribution to United States deficit	Reciprocal tariff (90-day pause)
 Angola	0.095%	32%	 North Macedonia	0.009%	33%
 Libya	0.072%	31%	 Namibia	0.009%	21%
 Lao People's Democratic Republic	0.063%	48%	 Moldova	0.007%	31%
 Madagascar	0.054%	47%	 Democratic Republic of the Congo	0.006%	11%
 Tunisia	0.050%	28%	 Mozambique	0.005%	16%
 Serbia	0.048%	38%	 Cameroon	0.005%	12%
 Myanmar	0.047%	45%	 Zambia	0.004%	17%
 Côte d'Ivoire	0.035%	21%	 Equatorial Guinea	0.003%	13%
 Botswana	0.024%	38%	 Zimbabwe	0.002%	18%
 Fiji	0.019%	32%	 Chad	0.002%	13%
 Lesotho	0.019%	50%	 Malawi	0.001%	18%
 Mauritius	0.015%	40%	 Syrian Arab Republic	0.001%	41%
 Bosnia and Herzegovina	0.010%	36%	 Vanuatu	0.001%	23%
 Brunei Darussalam	0.009%	24%	 Nauru	0.000%	30%

Source: UNCTAD calculations based on United States national statistics.

Note: based on 2024 data.

برخی از شرکای تجاری ایالات متحده آمریکا که نسبت به تعرفه‌های متقابل نگرانی دارند، بازارهای بالقوه صادراتی ناچیز برای ایالات متحده آمریکا محسوب می‌شوند.

برخی از شرکای تجاری مذکور در پیوست اول، بسیار کوچک و/یا از نظر اقتصادی فقیر بوده و قدرت خرید بسیار پایینی دارند. در نتیجه، آن‌ها فرصت‌های بازار صادراتی محدودی برای ایالات متحده آمریکا فراهم می‌کنند یا اصلاً فرصتی ندارند. امتیازات تجاری از سوی این شرکا برای ایالات متحده معنای چندانی نخواهد داشت، چراکه به طور بالقوه درآمدهای خود آن‌ها را کاهش می‌دهد. به عنوان مثال، پیوست اول شامل ۱۱ مورد از ۴۴ شریک تجاری است که توسط سازمان ملل متحد به عنوان «کشورهای کمتر توسعه‌یافته» طبقه‌بندی شده‌اند، بسیاری از این کشورها برای جمع‌آوری درآمد داخلی خود به تعرفه‌ها تکیه دارند.

تصویر ۱۹ - سهم کشورهای کمتر توسعه‌یافته در تجارت آمریکا

Potential increase in United States revenues from reciprocal tariffs, examples for selected countries					
Economy	Potential custom duties (US\$ million)	As a percentage of United States total custom duties in 2024	Economy	Potential custom duties (US\$ million)	As a percentage of United States total custom duties in 2024
 Lao People's Democratic Republic	375	0.45%	 Venezuela	41	0.05%
 Tunisia	313	0.38%	 Moldova	41	0.05%
 Serbia	306	0.37%	 Namibia	40	0.05%
 Myanmar	294	0.35%	 Angola	38	0.05%
 Madagascar	290	0.35%	 Mozambique	26	0.03%
 Côte d'Ivoire	174	0.21%	 Zambia	24	0.03%
 Botswana	154	0.19%	 Iraq	18	0.02%
 Algeria	126	0.15%	 Zimbabwe	12	0.01%
 Lesotho	119	0.14%	 Cameroon	9	0.01%
 Mauritius	93	0.11%	 Malawi	7	0.01%
 Kazakhstan	84	0.10%	 Syrian Arab Republic	4	0.01%
 Fiji	81	0.10%	 Vanuatu	3	0.00%
 Bosnia and Herzegovina	62	0.08%	 Democratic Republic of the Congo	2	0.00%
 Nigeria	58	0.07%	 Nauru	1	0.00%
 North Macedonia	57	0.07%	 Equatorial Guinea	1	0.00%
 Guyana	49	0.06%	 Libya	1	0.00%
 Brunei Darussalam	47	0.06%	 Chad	1	0.00%

Source: UNCTAD calculations based on United States national statistics.
Note: based on 2024 data.

بیشتر شرکای تجاری که با تعرفه‌های متقابل مواجه می‌شوند، حتی اگر سطح واردات ایالات متحده آمریکا بدون تغییر باقی بماند، تنها درآمد اضافی بسیار اندکی برای ایالات متحده آمریکا ایجاد خواهند کرد.

تعرفه‌های متقابل به میزان ۱۰ درصد که از تاریخ ۵ آوریل ۲۰۲۵ اعمال شده‌اند، ممکن است به دلیل افزایش قیمت‌ها، تقاضا برای بسیاری از کالاهای وارداتی را کاهش دهند. با این حال، حتی اگر پس از اعمال این تعرفه‌ها، سطح واردات همچنان در سطح سال ۲۰۲۴ باقی بماند، درآمد اضافی حاصل از تعرفه‌ها که از اقتصادهای فقیرتر و کوچکتر دریافت می‌شود، در مقایسه با درآمدهای فعلی گمرکی بسیار ناچیز خواهد بود.

تصویر ۲۰ - درآمد تعرفه‌ای بالقوه آمریکا

LDCs facing higher reciprocal tariffs offer little export prospect to United States

Country	GDP per capita (US\$)	United States exports (US\$ million)	As a % of U.S. exports	Country	GDP per capita (US\$)	United States exports (US\$ million)	As a % of U.S. exports
 Madagascar	509	53	0.00%	 Myanmar	1,147	77	0.00%
 Malawi	598	27	0.00%	 Lao People's Democratic Republic	1,958	40	0.00%
 Mozambique	623	150	0.01%	 Cambodia	2,458	322	0.02%
 Democratic Republic of the Congo	655	253	0.01%	 Bangladesh	2,464	2,214	0.11%
 Chad	913	60	0.00%	 Angola	2,464	682	0.03%
 Lesotho	916	3	0.00%				

Source: UNCTAD calculations based on United States national statistics.
Note: based on 2024 data.

برای ۳۶ کشور از مجموع ۵۷ شریک تجاری که در ضمیمه اول فهرست شده‌اند، «تعرفه‌های متقابل» ویژه جدید، کمتر از یک درصد از درآمد فعلی تعرفه‌ای ایالات متحده آمریکا را ایجاد خواهند کرد. افزون بر این، ضمیمه دوم فرمان اجرایی شامل کالاهایی است که از پرداخت تعرفه معاف هستند و در نتیجه هیچ درآمدی برای ایالات متحده آمریکا ایجاد نمی‌کنند. برای مثال، تعرفه‌های متقابل

درآمد بسیار اندکی از صادرکنندگان عمده نفت مانند گویان و نیجریه ایجاد خواهد کرد، چرا که نفت طبق ضمیمه دوم از هرگونه تعرفه اضافی معاف است. به همین ترتیب، برای چندین کشور که عمدتاً محصولات معدنی (یا هر کالای دیگری که در ضمیمه دوم ذکر شده) صادر می‌کنند، تاثیر تعرفه متقابل در افزایش درآمد ایالات متحده آمریکا ناچیز خواهد بود. برای نمونه، اعمال تعرفه‌های متقابل بالا بر زامبیا و جمهوری دموکراتیک کنگو درآمد بسیار کمی برای ایالات متحده آمریکا به همراه خواهد داشت و در عین حال، توانایی این کشورها برای متنوع‌سازی صادرات و افزودن ارزش به پایه صادراتی خود را بیش از پیش محدود می‌کند.

در نهایت، چندین شریک تجاری که در ضمیمه یک فهرست شده‌اند، کالاهای کشاورزی صادر می‌کنند که در ایالات متحده تولید نمی‌شود و برای آن‌ها جایگزین‌های کمی وجود دارد. برای مثال می‌توان به وانیل ماداگاسکار و کاکائو ساحل عاج و غنا اشاره کرد. افزایش تعرفه بر چنین کالاهایی، در حالی که ممکن است مقداری درآمدی ایجاد کنند، به احتمال زیاد منجر به افزایش قیمت برای مصرف‌کنندگان خواهد شد. به عنوان نمونه، در سال ۲۰۲۴ ایالات متحده آمریکا حدود ۱۵۰ میلیون دلار وانیل از ماداگاسکار وارد کرد؛ واردات کاکائو از ساحل عاج نزدیک به ۸۰۰ میلیون دلار بود، در حالی که واردات از غنا حدود ۲۰۰ میلیون دلار آمریکا بود.

پویایی‌ها و وابستگی تجارت جهانی

رشد روندهای دوست‌سپاری^۱ جهانی و تمرکز تجارت که در سال ۲۰۲۳ مشاهده شده بود، در سال ۲۰۲۴ معکوس شده است. اگرچه سطح دوست‌سپاری همچنان بالاتر از میانگین‌های سال ۲۰۲۱ باقی مانده است، اما در سال ۲۰۲۴ کاهش یافته که این امر نشانه‌ای است از تغییر جهت پویایی‌هایی که به نفع تجارت بین کشورهای نزدیک از نظر ژئوپلیتیکی بود. علاوه بر این، تمرکز تجارت اکنون پایین‌تر از سطح سال ۲۰۲۱ است که نشان‌دهنده ساختار تجارت جهانی‌ای است که در آن کشورهای کوچک‌تر نقش بزرگ‌تری ایفا می‌کنند. نزدیک‌سپاری^۲ نیز در چند فصل اخیر کاهش یافته است که این موضوع بیانگر احیای مجدد تجارت بین کشورهای دور از یکدیگر (از نظر جغرافیایی) است.

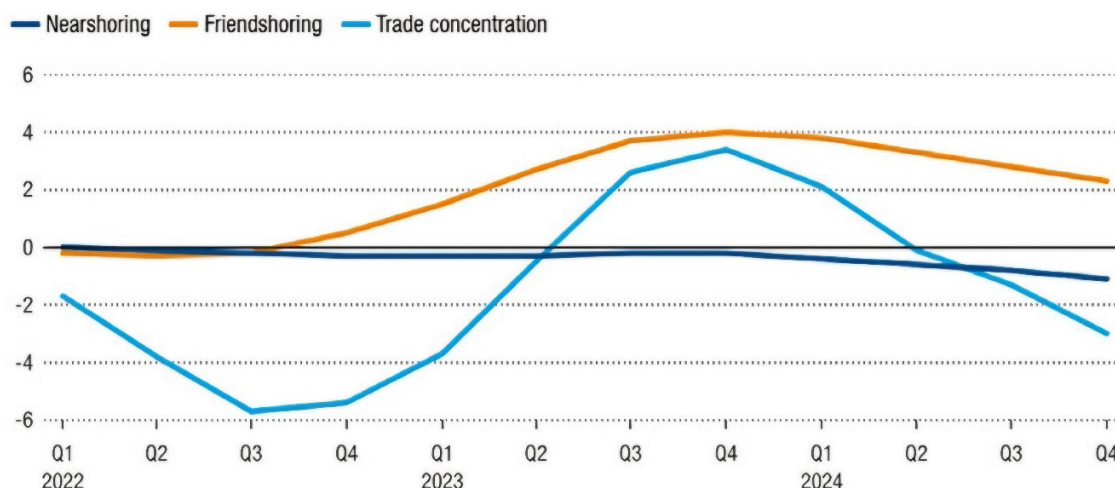
1- Friendshoring

2- Nearshoring

تصویر ۲۱ - روند دوست‌سپاری و نزدیک‌سپاری در سال ۲۰۲۴

Friendshoring, nearshoring and trade concentration eased during 2024

Annual change relative to 2021 (per cent)

Source: UNCTAD estimates based on national statistics.

Note: Nearshoring is calculated as reverse of trade-weighted average distance in km. Friendshoring is calculated as trade-weighted political proximity as measured by the United Nations voting patterns. Trade concentration is calculated based on the Herfindahl concentration index.

مسائل ژئواکونومیک همچنان نقش قابل توجهی در شکل‌دهی به روندهای کلیدی تجارت دوجانبه ایفا می‌کنند. این عوامل نه تنها بر تجارت بین اقتصادهای بزرگ تاثیر می‌گذارند، بلکه بر پویایی‌های تجاری آنها با سایر شرکا نیز اثرگذار هستند. یکی دیگر از عوامل حیاتی که بر وابستگی‌های متقابل تجاری بین اقتصادها تاثیر می‌گذارد، بازسازی مداوم زنجیره‌های ارزش است.

تصویر ۲۲ - روند ادغام تجارت جهانی

Global integration trends reflect continuing geoeconomic fragmentation

Increasing trade dependence		Annual change	Decreasing trade dependence		Annual change
Dependent	Depending on		Dependent	Depending on	
Malaysia	United States	1.8%	Russian Federation	European Union	-3.0%
Russian Federation	India	1.8%	Australia	China	-1.7%
Viet Nam	United States	1.8%	Viet Nam	China	-1.0%
Taiwan Province of China	United States	1.5%	Canada	United States	-1.0%
Russian Federation	China	1.2%	India	China	-0.4%
Turkey	European Union	1.2%	China	European Union	-0.4%
Brazil	United States	0.8%	United States	China	-0.3%
India	Russian Federation	0.8%	United States	European Union	-0.2%
Japan	United States	0.5%	China	United States	-0.1%
European Union	United States	0.2%	European Union	China	-0.1%

Source: UNCTAD estimates based on national statistics.

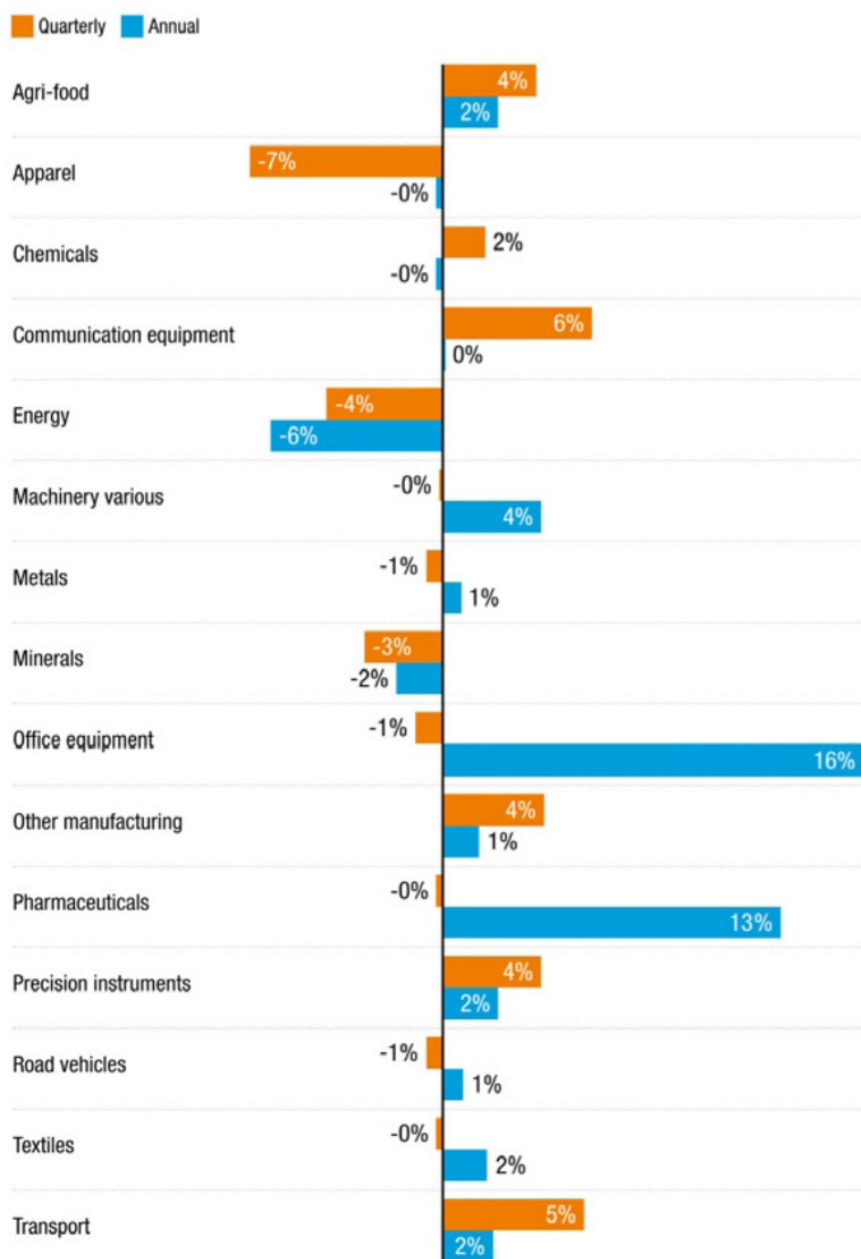
Note: The dependence of an economy on another is calculated as the ratio of their bilateral trade over the total trade of the dependent economy. Annual change is calculated as a four-quarter average of this ratio relative to the same period in the previous year. Data for Russian Federation includes estimates.

روندهای تجارت جهانی در سطح بخش‌ها

رشد تجارت در طول چهار فصل گذشته به طور قابل توجهی در بخش‌های مختلف متفاوت بوده است. تجارت در تجهیزات اداری و داروسازی با نرخی بسیار بالاتر از میانگین رشد کرده است. در مقابل، ارزش تجارت در بخش انرژی در سال ۲۰۲۴ به شدت کاهش یافته است. در فصل چهارم ۲۰۲۴، رشد تجارت جهانی بیشترین میزان را در بخش‌های کشاورزی و غذایی، تجهیزات ارتباطی و حمل و نقل داشت. در حالی که در بخش پوشاک و صنایع استخراجی (شامل انرژی و مواد معدنی) کاهش یافته است.

تصویر ۲۳ - رشد تجارت در بخش‌های مختلف اقتصادی

During Q4 2024 global trade was supported by the agri-food, communication and transport sectors

Source: UNCTAD estimates based on national statistics of China, European Union and the United States.

Note: Quarterly growth is the quarter over quarter growth rate of seasonally adjusted values. The annual growth is calculated using a trade-weighted average over four quarters.

خلاصه و چشم‌انداز

در طول سال ۲۰۲۴، روندهای تجارت جهانی که از نیمه دوم سال ۲۰۲۳ آغاز شده بود، همچنان ادامه یافت. در چهار فصل گذشته، رشد تجارت در کشورهای در حال توسعه به طور کلی از رشد کشورهای توسعه‌یافته پیشی گرفت. تجارت جنوب-جنوب نیز در سال ۲۰۲۴ عملکردی بالاتر از متوسط داشت. افزایش قابل توجه در رشد تجارت کشورهای در حال توسعه و جنوب-جنوب از اقتصادهای شرق و جنوب آسیا نشأت گرفته است. با نگاهی به روندهای فصل چهارم سال ۲۰۲۴، رشد تجارت جهانی که در فصول قبل مشاهده شده بود، در بخش کالاها کند شد در حالی که تجارت خدمات همچنان روند افزایشی خود را حفظ کرد. داده‌های اولیه فصل اول سال ۲۰۲۵ نشان‌دهنده ادامه رشد در هر دو بخش کالاها و خدمات بود. با این حال، بخشی از این رشد احتمالاً ناشی از بارگیری زودتر از موعد^۱ محموله‌ها به منظور پیش‌بینی افزایش تعرفه‌های ایالات متحده است.

با نگاه به آینده در سال ۲۰۲۵، ممکن است پویایی‌های تجارت بین‌الملل به طور قابل توجهی تغییر کند. در حالی که انتظار می‌رود فعالیت اقتصادی جهانی روندی ملایم داشته باشد، پیش‌بینی تجارت بین‌الملل با عدم قطعیت قابل توجه و خطر رکود همراه است. تغییرات مداوم در سیاست تجاری ایالات متحده، نگرانی‌ها درباره عدم تعادل‌های تجاری جهانی و چالش‌های ژئوپولیتیکی مستمر احتمالاً تأثیر منفی بر رشد تجارت جهانی خواهند داشت. علاوه بر این، احتمال تشدید سیاست‌های تجاری سایه‌ای از عدم قطعیت را بر چشم‌انداز تجارت جهانی در سال ۲۰۲۵ می‌افکند. از سوی دیگر، انتظار می‌رود کاهش تورم جهانی و محرک‌های اقتصادی چین برای سال ۲۰۲۵ (با هدف رشد حدود ۵ درصد) بتواند تا حدی به تجارت جهانی کمک کند. با این حال، چندین اختلال سیاستی ممکن است تجارت و ثبات مالی را تحت تأثیر قرار دهد که از رو ضرورت اتخاذ تصمیمات سیاستی متعادل و تقویت همکاری‌های چندجانبه برای حمایت از تجارت جهانی و رشد اقتصادی را برجسته می‌کند. برخی از مهم‌ترین عواملی که روندهای تجارت جهانی را برای سال ۲۰۲۵ بسیار نامطمئن می‌سازد عبارتند از:

• تغییرات در سیاست‌های تجاری

روند رو به رشدی در اجرای سیاست‌های تجاری حمایت‌گرایانه مشاهده می‌شود، به طوری که تمایل فزاینده‌ای برای پیوند دادن اقدامات تجاری با اهداف سیاست‌های غیرتجاری وجود دارد. این تغییر در

1- Frontloading

اعمال تعرفه‌های جدید و گسترده که کشورهای خاص و محصولات خاصی (مانند فولاد و آلومینیوم) را هدف قرار می‌دهند، مشهود است. انتظار می‌رود این تعرفه‌ها تأثیرات قابل توجهی بر زنجیره‌های ارزش جهانی و منطقه‌ای داشته باشند. اختلالات ناشی از این تعرفه‌ها می‌تواند منجر به تغییراتی در الگوهای تولید و تامین منابع شود، چراکه شرکت‌ها و کشورها خود را با موانع جدید تجاری وفق داده و تلاش می‌کنند هزینه‌های این تعرفه‌ها را کاهش دهند.

• سرریزهای پیامدهای احتمالی تنش‌های تجاری جاری میان اقتصادهای بزرگ

سیاست‌های تجاری یک‌جانبه و بسیار محدودکننده می‌توانند اثرات پرنوسانی ایجاد کند. چنین اقداماتی اغلب واکنش‌های تلافی‌جویانه از سوی شرکای تجاری متأثر را به دنبال دارد که معمولاً به چرخه‌ای از افزایش موانع تجاری منجر می‌شود و در نهایت ممکن است طرف‌های ثالث را نیز درگیر کند. علاوه بر این، تعرفه‌هایی که بر بخش‌های خاصی از زنجیره‌های ارزش جهانی اعمال می‌شوند، نه تنها صنایع و کشورهای هدف را تحت تأثیر قرار می‌دهند بلکه کل زنجیره ارزش را نیز شامل می‌شوند و ممکن است کشورهای ثالث را نیز در بر گیرد.

• افزایش یارانه‌ها و سیاست صنعتی درون‌نگر

اولویت دادن به نگرانی‌های ملی و ضرورت تحقق تعهدات اقلیمی احتمالاً تا سال ۲۰۲۵ به شکل‌گیری تغییراتی در سیاست‌های صنعتی و تجاری منجر خواهد شد. افزایش اقدامات محدودکننده تجاری و سیاست‌های صنعتی درون‌نگر که برای حمایت از تولید محصولات پایدار و دوستدار محیط زیست طراحی شده‌اند، انتظار می‌رود رشد تجارت بین‌الملل را (به ویژه در بخش‌های راهبردی و مواد معدنی حیاتی) به طور منفی تحت تأثیر قرار دهد.

• احتمال رکود اقتصادی در فصل‌های پیش رو

در ماه‌های ابتدایی سال ۲۰۲۵، کاهش قابل توجهی در تقاضا برای حمل و نقل کانتینری مشاهده شده است که این موضوع در کاهش چشمگیر شاخص حمل و نقل کانتینری شانگهای (SCFI)^۱ منعکس شده است. اگرچه این شاخص‌ها کاهش هزینه‌های حمل و نقل را نشان می‌دهند اما همچنین کاهش تقاضای جهانی برای مواد اولیه واسطه‌ای و کالاهای فرآوری شده را نیز نشان می‌دهند. کاهش شاخص SCFI به حجم‌های کمتر تجارت اشاره دارد که نشانه‌ای از کند شدن فعالیت اقتصادی جهانی است.

علاوه بر این، شاخص خشک بالتیک^۱ که نرخ‌های حمل‌ونقل کالاهای فله‌ای (مانند زغال‌سنگ، سنگ‌آهن و غلات) را رصد می‌کند، نسبت به سال ۲۰۲۴ در سطوح نسبتاً پایینی باقی مانده است. این موضوع ممکن است نشانه‌ای دیگر از کاهش قریب‌الوقوع تجارت جهانی و کاهش فعالیت اقتصادی باشد، زیرا کاهش تقاضا برای حمل‌ونقل فله‌ای معمولاً با کاهش تولید صنعتی و رشد کندتر در بخش‌های کلیدی همراه است.

1- Baltic Dry Index